

06:31

Mette Deding
Vibeke Jakobsen

INDVANDRERES ARBEJDSLIV OG FAMILIELIV

06:31

INDVANDRERES ARBEJDSLIV OG FAMILIELIV

Mette Deding
Vibeke Jakobsen

KØBENHAVN 2006
SOCIALFORSKNINGSINSTITUTTET

INDVANDRERES ARBEJDSLIV OG FAMILIELIV

Afdelingsleder: Ivan Thaulow
Afdelingen for børn, integration og ligestilling

Undersøgelsens følgegruppe:
Thomas Krogh, Familie- og arbejdslivskommissionens sekretariat
Finn Janning, Familie- og arbejdslivskommissionens sekretariat
Bente Marianne Olsen, Socialforskningsinstituttet

ISSN: 1396-1810
ISBN: 87-7487-836-0

Layout: Hedda Bank

© 2006 Socialforskningsinstituttet

Socialforskningsinstituttet
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sf@sf.dk
www.sf.dk

Socialforskningsinstituttets publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden. Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver Socialforskningsinstituttets publikationer, bedes sendt til instituttet.

INDHOLD

	FORORD	5
	RESUMÉ	7
1	INDLEDNING	11
	Valg af datamateriale	11
	Rapportens fokus	12
	Om spørgeskemaundersøgelsen	13
	Rapportens disposition	14
2	DE INTERVIEWEDES BAGGRUND	15
	Alder og indvandringstidspunkt	16
	Danskkundskaber og uddannelse	18
	Familietyper	20
	Børnenes alder og pasning	21
3	BESKÆFTIGELSE OG ARBEJDE	25
	Beskæftigelsesfrekvenser	26
	Arbejdstid	32
	Skæve arbejdstider	35
	Tilfredshed med arbejde og konflikter	41

	Holdninger til arbejde	49
	Holdninger til kvinders erhvervsdeltagelse	53
4	HUSARBEJDE OG FAMILIELIV	59
	Tidsforbrug på husarbejde	61
	Tilfredshed med fordelingen af husarbejde	72
	Hjælp fra sociale netværk	76
	Holdninger til arbejdsdeling mellem kønnene	80
	Tilfredshed med familielivet	91
	BILAG	93
	Om spørgeskemaundersøgelsen	93
	LITTERATUR	96
	SFI-UDGIVELSER SIDEN 2005	97

FORORD

Familie- og arbejdslivskommissionen har bedt Socialforskningsinstituttet belyse samspillet mellem familie- og arbejdsliv for indvandrere i Danmark. Denne rapport beskriver arbejdslivet og familielivet hos indvandrere i alderen 18-45 år fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Disse indvandrere sammenlignes med en gruppe 18-45-årige etniske danskere. Datagrundlaget for analyserne er spørgeskemadata indsamlet af Socialforskningsinstituttet i foråret 2006 som del af undersøgelsen ”Indvandrere i uddannelse og job”. Dataindsamlingen er finansieret af Det Strategiske Velfærdsforskningsprogram og Socialforskningsinstituttet.

Undersøgelsen er gennemført i forskningsafdelingen Børn, integration og ligestilling af seniorforsker Mette Deding og forsker Vibeke Jakobsen. Der har til undersøgelsen været tilknyttet en følgegruppe, som har drøftet et udkast til rapporten. Endvidere har seniorforsker Lars Pico Geerdsen fra Rockwool Fondens Forskningsenhed læst og kommenteret udkastet til rapporten.

København, november 2006

Jørgen Søndergaard

RESUMÉ

Formålet med denne undersøgelse er at se på samspillet mellem familie- og arbejdsliv for indvandrere i Danmark. Mere specifikt ser vi på familiemønstre og tilknytningen til arbejdsmarkedet for indvandrere i alderen 18-45 år fra Tyrkiet, Iran og Pakistan, som vi sammenligner med en tilsvarende gruppe danskere. Endvidere ser vi på, hvilke holdninger de forskellige grupper har til arbejdslivet og familielivet. Datagrundlaget for analyserne er spørgeskemadata indsamlet af Socialforskningsinstituttet i foråret 2006.

Forskelle i familiemønstre

De fire grupper, tyrkere, iranere, pakistanere og danskere, er forskellige med hensyn til familiemønstre. Indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan har i gennemsnit flere børn og lever i højere grad i parforhold end danskerne, mens indvandrere fra Iran i gennemsnit har færre børn og i højere grad lever som enlige. Indvandrerne fra Iran er endvidere den gruppe, som er mindst tilfreds med deres familieliv.

Forskelle i beskæftigelse

Beskæftigelsesfrekvensen varierer for grupperne. Beskæftigelsesfrekvenserne for tyrkiske og pakistanske mænd er omtrent på niveau med beskæftigelsesfrekvensen for danske mænd, mens beskæftigelsesfrekvenserne for tyrkiske og pakistanske kvinder er væsentligt lavere end beskæf-

tigelsesfrekvensen for danske kvinder. Det vil sige, at kønsforskellene i beskæftigelsesgraden er meget større for indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan end for etniske danskere. Beskæftigelsesfrekvensen er lavere for de iranske mænd end for de tyrkiske og pakistanske mænd, men til gengæld er kønsforskellen i beskæftigelsesfrekvensen mindre for indvandrerne fra Iran.

Traditionelle opfattelser af køn

Indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan giver udtryk for mere kønstraditionelle holdninger til kvindernes deltagelse på arbejdsmarkedet og fordelingen af husarbejdet i hjemmet end indvandrerne fra Iran og danskerne. Indvandrerfamilierne – specielt de tyrkiske og pakistanske – har da også en mere traditionel fordeling af husarbejdet end danske familier. I de tyrkiske og de pakistanske familier laver kvinderne meget mere husarbejde end danske kvinder. Og hvis de har børn, er forskellen endnu større. Familierne har altså i langt større omfang end danske familier indrettet sig traditionelt i forhold til, at manden arbejder og tjener penge, mens kvinden passer hjem og børn.

Typer af beskæftigelse

Når det gælder typen af beskæftigelse, finder vi, at indvandrermandene (samt de iranske kvinder) i højere grad end danskere er selvstændige. Det at være selvstændig er i meget høj grad forbundet med lange arbejdsuger og arbejde på skæve tidspunkter (aften, nat eller weekend) for både indvandrere og danskere. Specielt de tyrkiske og pakistanske mænd, som har en meget høj andel selvstændige, arbejder meget hyppigt på skæve tidspunkter. For lønmodtagere gælder det, at indvandrerne typisk har kortere arbejdsuger end danskerne. Dette er ikke nødvendigvis udtryk for, at indvandrerne i højere grad end danskere ønsker at arbejde på deltid, men kan skyldes, at de ikke kan finde andet arbejde. Relativt mange af de deltidsansatte mænd (både blandt danskerne og indvandrerne) arbejder på skæve tidspunkter. For indvandrerkvindernes vedkommende gælder det, at de sjældnere end danske kvinder arbejder på skæve tidspunkter. Men hvis de arbejder på skæve tidspunkter, gør de det oftere end de danske kvinder.

Balancen mellem familie- og arbejdsliv

Datamaterialet indeholder ikke direkte spørgsmål om samspillet mellem familie- og arbejdsliv. Der findes derimod en række indikatorer for balancen mellem familie- og arbejdsliv, såsom tilfredsheden med hhv. familieliv og arbejdsliv, tilfredsheden med placeringen af arbejdstiden, tilfredsheden med fordelingen af husarbejdet samt hvorvidt der er konflikter om arbejdstiden i hjemmet. Der er ikke stor forskel på oplevelsen af balancen mellem familie- og arbejdsliv for indvandrerne og danskerne målt på disse parametre. Blandt andet er der kun relativt små forskelle mellem indvandrerne og danskerne med hensyn til tilfredshed med familie- og arbejdsliv, fordelingen af husarbejde mellem ægtefæller/samlevende og tilfredshed med placering af arbejdstid. Dog finder vi, at arbejde på skæve tidspunkter har betydning for sammenhængen mellem arbejds- og familieliv, idet der oftere er konflikter om arbejdstiden i hjemmet, hvis man arbejder på skæve tidspunkter, ligesom der også er flere konflikter, hvis man har børn.

Det skal pointeres, at oplevelsen af balancen mellem familie- og arbejdsliv for mange indvandrerfamilier har et andet udgangspunkt end for de danske familier pga. det anderledes familie- og beskæftigelsesmønster. I mange af familierne – specielt i de tyrkiske og pakistanske familier – er det sådan, at kun manden er beskæftiget. Samtidig står kvinden med ansvaret for husarbejdet, som er mere omfattende end i den typiske danske familie. Fordi der kun er én udearbejdende i familien, har det derfor ikke nødvendigvis den store betydning for familiens balance, hvis manden eksempelvis arbejder længe og på skæve tidspunkter,

Hvis flere af indvandrerkvinderne kommer i beskæftigelse – hvilket er en del af regeringens politik – vil det sandsynligvis rykke ved familiernes balance. De vil så stå i den situation, at begge ægtefæller er udearbejdende – ofte på skæve tidspunkter – samtidig med at kvinderne skal lave en masse husarbejde. Dette vil sandsynligvis betyde, at mange af familierne vil få svært ved at få arbejdslivet og familielivet til at hænge sammen – specielt hvis de har børn. Dette understøttes af, at pakistanske kvinder i beskæftigelse hører til de mest utilfredse med fordelingen af husarbejdet – de er samtidig den gruppe blandt de beskæftigede, der laver mest husarbejde. Hensynet til balancen mellem familie- og arbejdsliv kan altså fungere som en barriere for at få flere indvandrerkvinder i beskæftigelse.

INDLEDNING

Tidligere undersøgelser har vist, at der er store forskelle på danskere og indvandrere med hensyn til beskæftigelsesmønstre (se Dahl & Jakobsen 2005) og familiemønstre (se Schmidt & Jakobsen 2004). Der er endvidere store forskelle mellem indvandrergrupperne. Når det gælder samspillet mellem familie- og arbejdsliv for indvandrere, og hvordan det varierer mellem indvandrergrupper, er vores viden dog meget begrænset. Formålet med denne rapport er at bidrage med viden på området ved at se på arbejdsliv og familieliv for indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og sammenligne med danskere.

VALG AF DATAMATERIALE

Analyserne i rapporten bygger på spørgeskemadata indsamlet af Socialforskningsinstituttet i foråret 2006 som en del af undersøgelsen ”Indvandrere i uddannelse og job”. Denne undersøgelse inkluderer en lang række temaer, heriblandt temaer om beskæftigelse og familieliv. Undersøgelsen er foretaget blandt indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan samt i en sammenligningsgruppe af danskere. Vi har valgt at fokusere på tre indvandrergrupper, da tidligere undersøgelser har vist, at der er stor forskel på indvandrergrupper med hensyn til muligheder og erfaringer i Danmark. Det giver derfor ikke mening at generalisere på tværs af alle

indvandrere. Det er endvidere meget vigtigt at have danskere med som sammenligningsgruppe, da vi ellers risikerer at drage konklusioner om forskelle mellem indvandrere og danskere, som ikke nødvendigvis er til stede.

RAPPORTENS FOKUS

Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan er valgt af flere grunde. For det første er det forholdsvis store grupper. For det andet er grupperne kommet til Danmark på forskellige tidspunkter og af forskellige årsager (de første tyrkere og pakistanere kom som gæstearbejdere i slutningen af 1960'erne, mens de første iranere kom som flygtninge i løbet af 1980'erne). Og for det tredje er der store variationer mellem grupperne, bl.a. med hensyn til beskæftigelsesmønstre hos mænd og kvinder, uddannelsesniveau, familiemønstre, samt normer og værdier.

Vores viden i dag om samspillet mellem familie- og arbejdsliv hos indvandrere er som nævnt meget begrænset. Rapporten her skal derfor ses som et første forsøg på at få kortlagt forhold hos indvandrergrupper, som giver specielle udfordringer for disse grupper i forhold til at få et familieliv og et arbejdsliv til at hænge sammen. Datamaterialet er for spinkelt til, at vi kan gå meget i dybden med problemstillingerne. Blandt andet mangler der i datamaterialet deciderede spørgsmål om sammenhængen mellem arbejdsliv og familieliv. Datamaterialet indeholder dog en række indikatorer, der må forventes at have betydning for balancen mellem arbejdsliv og familieliv.

For det første forventer vi, at arbejdstidens længde og placering i døgnet har betydning for balancen – jo længere tid man arbejder, jo sværere må det være at få familie- og arbejdsliv til at hænge sammen, og jo mere man arbejder på skæve tidspunkter, jo sværere må det være. Vi undersøger derfor, hvordan arbejdstiden er fordelt for indvandrer-mænd og -kvinder sammenlignet med danske mænd og kvinder.

For det andet er mængden af husarbejde og fordelingen af husarbejdet i familien en indikator for, hvor let eller svært det er at forene familie og arbejde. Specielt kan meget husarbejde være en barriere for at have et arbejdsliv. Vi undersøger derfor mængden og fordelingen af husarbejde på tværs af grupperne.

For det tredje vil sammenhængen mellem familie- og arbejdsliv afhænge af, hvilke holdninger man har til hhv. arbejde, familie og kønsroller. Fx kan traditionelle kønsrollemønstre gøre det svært for kvinder i beskæftigelse at få familie- og arbejdsliv til at hænge sammen. Vi undersøger derfor, hvordan holdningerne til fx beskæftigelse og husarbejde er i de forskellige grupper.

Endelig, for det fjerde, kan utilfredshed med arbejdsliv og familieliv, herunder utilfredshed med placeringen af arbejdstiden og utilfredshed med fordelingen af husarbejdet i familien være indikationer på balanceproblemer.

De ovenstående indikatorer vil være påvirket af en række personkarakteristika. Fx kan man have en tese om, at de indvandrere, der er kommet til Danmark som børn, i højere grad vil have tilegnet sig det danske samfunds holdninger til fx kønsroller og husarbejde. Den enkeltes muligheder på og forventninger til arbejdsmarkedet og forventninger til spillet mellem arbejds- og familieliv vil sandsynligvis være påvirket af dansksproglige og uddannelsesmæssige kvalifikationer. Fx vil en højtuddannet person formentlig have andre forventninger og krav til jobindhold og karriere end personer uden uddannelse. Det er ikke muligt pga. det forholdsvis spinkle datagrundlag at gå i dybden med betydningen af uddannelse, dansk kundskaber og alder ved indvandring i denne rapport, selvom det berøres i mindre omfang.

OM SPØRGESKEMAUNDERERSØGELSEN

Bruttostikprøven til spørgeskemaundersøgelsen bestod af ca. 1.000 tilfældigt udvalgte personer fra hver af de fire grupper. Det har dog vist sig overordentligt vanskeligt at få kontakt med mange af de udtrukne personer, hvorfor datamaterialet er relativt spinkelt. I alt 1.980 personer er interviewet: 411 indvandrere fra Tyrkiet, 507 indvandrere fra Iran, 295 indvandrere fra Pakistan og 767 danskere. Bortfaldsanalyser viser ikke desto mindre, at bortfaldet er nogenlunde ligeligt fordelt over befolkningsgrupper (se bilag). For en nærmere beskrivelse af spørgeskemaundersøgelsens baggrund henvises til bilag.

I gruppen af danskere indgår kun personer fra majoritetsbefolkningen. Det skal ikke tages som udtryk for, at indvandrere og deres efterkommere ikke kan føle sig danske og føle en tilknytning til Danmark.

Betegnelsen ”danskere” skal først og fremmest opfattes som et analytisk begreb, der giver mening i denne sammenhæng.

RAPPORTENS DISPOSITION

I kapitel 2 beskriver vi personerne i datamaterialet med hensyn til en række baggrundsfaktorer såsom alder, antal år i Danmark, uddannelse og familietype. I kapitel 3 går vi i dybden med beskæftigelse og arbejdsliv, mens vi i kapitel 4 går i dybden med husarbejde og familieliv. Endelig beskrives data og bortfald i rapportens bilag.

DE INTERVIEWEDES BAGGRUND

I dette kapitel beskriver vi interviewpersonerne i undersøgelsen med hensyn til en række baggrunds-faktorer. Kapitlet viser, at:

- De fleste indvandrere er kommet til Danmark før 25-års-alderen. Halvdelen eller flere af de tyrkiske mænd og kvinder samt pakistanske kvinder er kommet til Danmark i 16-24-års-alderen, sandsynligvis pga. familiesammenføring med ægtefælle.
- De fleste af indvandrerne taler et meget godt eller godt dansk. Der er dog en betydelig gruppe af tyrkiske og specielt pakistanske kvinder, der ikke taler dansk særlig godt eller slet ikke kan tale dansk.
- Langt færre indvandrere end danskere har en erhvervsfaglig uddannelse.
- Flere iranere end danskere har en videregående uddannelse, mens færre tyrkere og pakistanske kvinder har en videregående uddannelse. Niveauet for pakistanske mænd svarer til niveauet for danskere.
- Alle indvandrergrupperne samlet set i mindre grad end danskerne har en erhvervskompetencegivende uddannelse (erhvervsfaglig eller videregående).

- Blandt indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan er der en større andel, der lever i parforhold med børn end blandt danskere. Derimod er der flere enlige blandt iranerne.
- Indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan har flere børn end danskerne, mens indvandrere fra Iran har færre.
- Indvandrere fra Pakistan og Tyrkiet bruger dagpleje og SFO/fritidshjem i mindre omfang end danskerne til pasning af det yngste barn, mens der er samme brug af børnehave.

ALDER OG INDVANDRINGSTIDSPUNKT

Datamaterialets størrelse og fordeling på aldersgrupper er præsenteret i tabel 2.1. Samlet består det anvendte datamateriale af 411 tyrkere, 507 iranere, 295 pakistanere og 767 danskere. For tyrkere og pakistanere er omtrent lige mange kvinder og mænd blevet interviewet, mens der er markant flere mænd end kvinder fra Iran, som er blevet interviewet. Dette skyldes, at kønsfordelingen blandt iranere i Danmark er skæv – der er flere iranske mænd end iranske kvinder i Danmark. Blandt danskerne er der lidt flere kvinder end mænd, som er blevet interviewet, hvilket skyldes, at der er opnået interview med en større andel af de danske kvinder end af de danske mænd, som er udtrukket til undersøgelsen (se bilaget).

Tabel 2.1

Fordeling på aldersgrupper. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
18-24 år	8	13	15	20	11	14	19	17
25-29 år	19	19	12	16	15	21	18	19
30-34 år	18	25	10	15	24	19	17	16
35-39 år	27	26	10	16	27	24	21	20
40-45 år	28	18	53	34	23	23	25	27
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	211	200	307	200	155	140	359	408
Gennemsnit	34,4	32,8	36,0	33,5	34,0	33,3	32,5	32,8
χ^2 -værdi	13,8*	13,4*	57,4*	4,9	9,4*	2,8	-	-

Gennemsnitsalderen for de danske kvinder og mænd ligger på ca. 32 år. Derimod er gennemsnitsalderen blandt indvandrerne lidt højere (med undtagelse af kvinderne fra Tyrkiet). Blandt indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan er der færre i aldersgruppen 18-24 år, men flere i aldersgruppen 30-39 år. Blandt indvandrere fra Iran er der flere i aldersgruppen 40-45 år – specielt blandt mændene.

Hvorvidt aldersfordelingerne er signifikant forskellige fra aldersfordelingen for gruppen af danskere, er angivet nederst i tabel 2.1. Vi har testet, hvorvidt aldersfordelingen for hhv. tyrkiske, iranske og pakistanske mænd er forskellig fra aldersfordelingen for danske mænd, og tilsvarende om der er forskelle på aldersfordelingerne for indvandrerkvinderne i forhold til de danske kvinder. χ^2 -værdien angiver størrelsen af testet, og en * angiver, at forskellen er signifikant. For både tyrkiske, iranske og pakistanske mænd gælder det således, at deres aldersfordeling er signifikant forskellig fra aldersfordelingen blandt de danske mænd – de er generelt ældre – mens der for kvindernes vedkommende kun er signifikant forskel på de tyrkiske og de danske kvinder.

Indvandrerens muligheder og erfaringer i Danmark afhænger naturligvis af, hvornår de er kommet til landet. Undersøgelser viser, at jo yngre indvandrere er, når de kommer til Danmark, jo bedre klarer de sig sprogligt og uddannelsesmæssigt (se Dahl & Jakobsen, 2005, og Jakobsen & Smith, 2006). Som nævnt i indledningen kan man også have en tese om, at de indvandrere, der er kommet til Danmark som børn, i højere grad vil have tilegnet sig det danske samfunds holdninger i forhold til fx kønsroller og kvinders erhvervsdeltagelse.

Tabel 2.2

Fordeling på alder ved indvandring. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0-15 år	27	27	23	26	32	25
16-24 år	52	63	40	32	35	51
25+ år	22	11	37	42	33	25
I alt, procent	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	207	187	294	188	150	134
Gennemsnit	18,6	17,6	21,3	21,7	19,1	19,2

I tabel 2.2 er indvanderne opdelt efter, hvor gamle de var, da de kom til Danmark. Omkring hver fjerde er kommet til Danmark som barn (lidt flere blandt de pakistanske mænd). Lidt over halvdelen af indvanderne fra Tyrkiet og de kvindelige indvandrere fra Pakistan er kommet i 16-24 års-alderen (ofte fordi de skulle familiesammenføres med en ægtefælle). Kun ganske få af de tyrkiske kvinder har været ældre end 24 år, da de kom til Danmark. Indvanderne fra Iran var i gennemsnit ældre ved ankomsten til Danmark end indvanderne fra Tyrkiet og Pakistan. Omkring 40 pct. af iranerne var over 24 år, da de kom til Danmark.

Indvanderne med oprindelse i Tyrkiet og Pakistan er primært kommet til Danmark som familiesammenførte til ægtefælle eller forældre, mens en stor andel af indvanderne med oprindelse i Iran er kommet til Danmark som flygtninge, se tabel 2.3. Det gælder især mændene fra Iran, mens en del af kvinderne fra Iran er kommet til Danmark pga. familiesammenføring til en ægtefælle (sandsynligvis til en mandlig flygtning).

Tabel 2.3

Fordeling på årsag til indvandring. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Flygtning	6	2	86	52	3	2
Familiesammenført						
– ægteskab	35	49	5	36	35	61
Familiesammenført						
– forældre	49	45	4	8	44	34
Arbejde eller uddannelse	3	2	3	1	12	0
Anden grund/uoplyst						
grund	7	2	2	5	6	2
I alt, procent	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	208	199	306	200	154	140

DANSKKUNDSKABER OG UDDANNELSE

Efter interviewene har interviewerne vurderet indvanderne danskkundskaber, se tabel 2.4. De fleste af indvanderne taler ifølge interviewerne et godt eller et meget godt dansk, men der er også nogle, som har svage

danskkundskaber. Dette gælder i særdeleshed de pakistanske kvinder, hvor 33 pct. ikke taler dansk særligt godt eller slet ikke gør det. Der er også en betydelig gruppe blandt de tyrkiske kvinder (21 pct.), som har svært ved at klare sig på dansk. Indvandrerne fra Iran har bedre dansk-kundskaber end de øvrige indvandrere – 81 pct. af mændene og 78 pct. af kvinderne taler et godt eller meget godt dansk. Dette er på trods af en højere gennemsnitsalder ved indvandring (tabel 2.2).

Tabel 2.4

Interviewernes vurdering af indvandrernes danskkundskaber. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Meget gode	41	37	63	54	43	30
Gode	20	19	18	24	28	18
Middel gode	26	23	14	15	13	19
Ikke særligt gode	14	20	5	7	10	28
Kan slet ikke dansk	0	1	0	2	6	5
I alt, procent	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	192	182	304	200	149	138

Indvandrernes såvel som danskernes uddannelsesniveau er vist i tabel 2.5. Uddannelse er her defineret som den højeste uddannelse, personen har taget, uanset hvilket land uddannelsen er taget i. Personer, der er kommet til Danmark som børn, vil således typisk have taget den højeste uddannelse i Danmark, mens personer, der er kommet til Danmark som voksne, typisk vil have taget deres uddannelse i oprindelseslandet og evt. suppleret med uddannelse i Danmark.

For alle indvandrerne er det markant, at langt færre har en erhvervsfaglig uddannelse end blandt danskerne. Ca. 14 pct. af indvandrerne (og kun 7 pct. af de pakistanske kvinder) har således en erhvervsfaglig uddannelse mod hhv. 26 og 32 pct. af de danske mænd og kvinder. Endvidere ser vi, at indvandrerne fra Iran er den bedst uddannede gruppe af de tre indvandrergupper. De har i meget høj grad en videregående uddannelse, også i højere grad end danskerne. Også relativt mange af de pakistanske mænd har en videregående uddannelse, hvorimod kun relativt få af tyrkerne har en videregående uddannelse. Samlet gælder det dog for alle grupperne, at færre end blandt danskerne har en erhvervskompetencegivende uddannelse (enten erhvervsfaglig eller videregående).

Tabel 2.5

Fordeling på uddannelsesniveau. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Ingen skole/uddannelse	1	5	1	2	2	4	1	0
Grundskole	56	61	19	16	33	39	23	14
Gymnasium mv.	17	11	27	31	21	26	17	19
Erhvervsfaglig	13	14	13	14	14	7	26	32
Videregående	13	11	40	39	31	24	33	34
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	210	200	306	200	155	139	359	408
X ² -værdi	71,2*	160,5*	25,1*	27,0*	12,4*	68,2*	-	-

FAMILIETYPEN

Fordelingen af indvandrerne efter familietype findes i tabel 2.6. Det skal bemærkes, at gifte og samlevende er slået sammen til kategorien ”par”. Der er for få samlevende blandt indvandrerne til at skelne mellem de to typer af par. Andre analyser har også vist, at det ikke er en udpræget livsform at være samlevende blandt indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan (se fx Schmidt & Jakobsen, 2000). Derimod gifter de sig typisk tidligere end danskere. I forhold til iranere er der endnu ikke lavet undersøgelser af deres familiemønstre og familiedannelse i Danmark.

Der er nogen forskel på fordelingen af familietyper blandt indvandrerne sammenlignet med danskerne, og også indbyrdes blandt indvandrerne (for alle grupper, på nær de iranske kvinder, er forskellen mellem dem og danskerne signifikant). Indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan har en højere andel, der lever i parforhold med børn end danskerne. Til gengæld er der færre i de to indvandrergrupper, som lever som enlige uden børn, og især færre der lever i parforhold uden børn. Indvandrerne fra Iran lever derimod i mindre grad end danskerne i parforhold med børn og i større grad end danskerne som enlige uden børn.

Det er nærliggende at tænke sig, at forskellene i fordelingen på familietyper skyldes aldersforskelle. Men at indvandrerne fra Iran i mindre grad end de øvrige tre grupper lever i parforhold med børn, kan ikke forklares med aldersforskelle, idet iranerne i gennemsnit er ældre end tyrkerne, pakistanerne og danskerne. En forklaring kan være, at iranernes kultur i forhold til familiedannelse er anderledes end tyrkeres og pakista-

neres, jf. at der også er langt flere samlevende i denne gruppe end blandt de andre indvandrergrupper. Der er muligvis også flere af iranerne, der danner par med danskere. En anden forklaring kan dog også være, at iranerne modsat de andre grupper er kommet til Danmark som flygtninge. Det kan være forbundet med psykiske og fysiske problemer at være flygtning, som kan have betydning for, om man stifter familie. Aldersfordelingen kan heller ikke forklare forskellen mellem tyrkere og pakistanske på den ene side og danskere på den anden side, idet tyrkere og pakistanske i alle aldersgrupperne har en højere andel end danskerne, der lever i parforhold med børn (ikke vist i tabel).

Tabel 2.6

Fordeling på familietyper. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Par uden børn	13	7	17	18	10	6	17	17
Enlige uden børn	17	9	42	28	22	11	33	22
Par med børn	70	72	40	42	68	76	48	51
Enlige med børn	0	12	1	13	0	6	2	10
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	209	199	306	200	154	140	359	408
χ^2 -værdi	27,7*	34,6*	6,6*	4,7	19,5*	28,8*	-	-

BØRNENES ALDER OG PASNING

I tabel 2.7 viser vi fordelingen af antal børn i familien. Tabellen viser, at indvandrere fra Tyrkiet og især fra Pakistan har flere børn end danskerne, samt at indvandrere fra Iran har færre børn end danskerne. Specielt er der mange af de pakistanske familier, der er store – 43 pct. af de pakistanske kvinder har således mindst tre børn.

Tabel 2.7

Fordeling på antal børn. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0	30	16	59	46	32	17	50	39
1	18	21	17	26	12	14	17	18
2	29	36	17	24	22	25	25	32
3	19	21	5	4	23	26	7	9
4	5	6	1	0	7	14	1	2
5+	0	1	1	1	5	3	1	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	210	199	307	200	155	140	359	408
Gennemsnit	1,5	1,8	0,7	0,9	1,8	2,2	0,9	1,2
χ^2 -værdi	44,8*	45,7*	8,9	19,1*	60,2*	76,2*	-	-

Det vil typisk være sådan, at det er familiens yngste barn, der er mest pasningskrævende og kræver mest tid og omsorg. Hvis man har et mindre barn i huset, stiller det således andre krav til balancen mellem familie- og arbejdsliv, end hvis man har ældre eller ingen børn. Vi har derfor set på alderen af det yngste barn i familien, samt på hvordan det yngste barn bliver passet. Tabel 2.8 viser fordelingen af det yngste barn i fem aldersgrupper for personer, der har børn. For de danske forældre er det yngste barn i gennemsnit ca. 6 år gammelt, mens de iranske kvinder har lidt ældre børn og de pakistanske mænd gennemsnitligt lidt yngre børn. Det gælder for en meget stor andel af personerne med børn, at deres yngste barn er 0-10 år, dvs. den aldersgruppe, der typisk bruger dagpasning.

Tabel 2.8

Alder af det yngste barn. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere med børn. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0-2 år	18	17	19	18	38	27	24	28
3-6 år	36	35	34	25	40	33	36	30
7-10 år	28	25	24	28	16	18	25	22
11-14 år	14	18	15	19	7	17	11	14
15-19 år	5	6	8	10	0	5	4	6
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	148	167	125	109	103	115	178	249
Gennemsnit	6,6	7,0	6,8	7,5	4,5	6,3	6,0	6,3
χ^2 -værdi	2,6	7,4	4,3	8,1*	12,4*	1,2	-	-

Tabel 2.9 viser, hvordan det yngste barn bliver passet for hhv. indvandrere og danskere med børn. Specielt blandt de pakistanske og tyrkiske familier er der færre, der bruger dagpasning, hvilket skal ses i sammenhæng med, at de ikke generelt har hverken yngre eller ældre børn end danskerne (med undtagelse af de pakistanske mænd). Vi ser, at det især er dagpleje, der er mindre udbredt blandt forældrene fra Tyrkiet og Pakistan. Endvidere er der markant færre af de pakistanske forældre, der bruger SFO eller fritidshjem. Derimod er der ikke forskel i brug af børnehaver på tværs af grupperne.

Tallene tyder således på, at flere af de tyrkiske og pakistanske børn passes hjemme, indtil de når børnehvealderen, og at flere af disse børn går hjem efter skole i stedet for at gå i SFO eller på fritidshjem som de fleste danske børn. Dette kan fortolkes som udtryk for et mere traditionelt kønsrollemønster, som binder mødre mere til hjemmet, og som kan fungere som en barriere for arbejde på arbejdsmarkedet. At børnene af indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan er ældre første gang, de passes uden for hjemmet end danske børn, er i overensstemmelse med resultaterne i Jeppesen & Nielsen, 2001.

Tabel 2.9

Pasning af det yngste barn. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere med børn. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
I dagpasning i alt	58	59	63	62	53	47	69	65
Dagpleje	2	2	8	9	5	2	12	14
Vuggestue	4	4	4	5	12	5	5	6
Børnehave	28	28	30	23	25	24	28	25
SFO/ fritidshjem	24	24	22	26	10	16	24	20
χ^2 -værdi	13,4*	17,9*	2,2	3,1	19,8*	20,1*	-	-

BESKÆFTIGELSE OG ARBEJDE

I dette kapitel beskriver vi beskæftigelse og arbejdsforhold for de tre indvandrergupper og sammenligner med kontrolgruppen af danskere.

Kapitlet viser, at:

- Beskæftigelsesfrekvensen for tyrkiske og pakistanske mænd er på niveau med beskæftigelsesfrekvensen for danske mænd, mens den er lidt lavere for iranske mænd – primært pga. flere førtidspensionister og flere under uddannelse.
- Beskæftigelsesfrekvensen for tyrkiske, iranske og specielt pakistanske kvinder er markant lavere end beskæftigelsesfrekvensen for danske kvinder.
- En større andel af de beskæftigede indvandrer-mænd (og iranske kvinder) er selvstændige sammenlignet med danskere.
- Mænd med børn oftere er beskæftigede end mænd uden børn – uanset oprindelsesland.
- Danske kvinder med børn oftere er beskæftigede end danske kvinder uden børn. Men indvandrerkvinder med børn er sjældnere beskæftigede end indvandrerkvinder uden børn.

- Selvstændige har lange arbejdsuger – uanset om de er danskere eller indvandrere. Men indvandrere, der er lønmodtagere, arbejder kortere tid end danskere, der er lønmodtagere.
- Skæve arbejdstider er mest udbredt blandt pakistanske og tyrkiske mænd og mindst udbredt blandt pakistanske og tyrkiske kvinder.
- Selvstændige har oftere skæve arbejdstider end lønmodtagere. Personer, der arbejder mere end 37 timer om ugen, arbejder også hyppigere på skæve tidspunkter end andre, især blandt indvandrere. Det samme har deltidsansatte mænd (men ikke kvinder).
- Danskerne er mest tilfredse med placeringen af arbejdstiden. Tilfredsheden er dog generelt høj.
- Tyrkiske mænd oftest oplever, at der er konflikter om arbejdstiden i hjemmet.
- Hvis man arbejder på skæve tidspunkter, har man oftere konflikter i hjemmet om arbejdstiden.
- Hvis man har børn, har man oftere konflikter i hjemmet om arbejdstiden.
- Indvandrere lægger mest vægt på, at man tjener penge ved at arbejde, mens danskere og iranere lægger mest vægt på, at arbejdet er spændende og interessant. Dette hænger bl.a. sammen med uddannelsesniveaue.
- Hvor meget man synes, at kvinder bør arbejde, afhænger af, om kvinden har børn, og hvor gamle de er. Således synes størstedelen af alle, uanset køn og land, at kvinder med helt små børn bør arbejde på deltid. Der er flest blandt tyrkere og pakistanere, der slet ikke synes, at kvinder bør arbejde.
- Indvandrere, der er kommet til Danmark som voksne, tænker mere traditionelt i forhold til kvinders beskæftigelse end indvandrere, der er kommet til Danmark som børn.

BESKÆFTIGELSESFREKVENSER

Tabel 3.1 viser beskæftigelsesstatus for indvandrergrupperne og danskerne. Der vises dels den overordnede beskæftigelsesfrekvens, dels fordelingen på undergrupper inden for hhv. beskæftigede og ikke-beskæftigede. Testværdierne nederst i tabellen angiver hhv., hvorvidt selve beskæftigelsesfrekvensen er forskellig fra den danske beskæftigelses-

sesfrekvens (for samme køn), dels hvorvidt fordelingen på undergrupper er signifikant forskellig fra fordelingen blandt danskerne.

De tyrkiske og specielt de pakistanske mænd har beskæftigelsesfrekvenser, der ligger meget tæt på beskæftigelsesfrekvensen for de danske mænd, mens beskæftigelsesfrekvensen for de iranske mænd ligger noget lavere – 64 pct. i forhold til 82 pct. blandt danske mænd. For kvinderne er forskellene markant større. De pakistanske kvinder har således en beskæftigelsesfrekvens, der er omkring halvdelen af den for de danske kvinder (37 pct. versus 71 pct.), og beskæftigelsesfrekvensen for de tyrkiske og iranske kvinder er kun lidt højere end for de pakistanske kvinder (hhv. 46 og 47 pct.). Kønsforskellene i beskæftigelsesfrekvenserne er altså markant større inden for indvandrergupperne end for danskerne.

Tabel 3.1

Fordeling på beskæftigelsesstatus. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
I beskæftigelse:	76	46	64	47	81	37	82	71
Selvstændig mv.	14	1	10	7	15	1	10	3
Lønmodtager	62	46	53	41	66	36	72	67
Ej i beskæftigelse:	24	54	36	53	19	63	18	29
Midlertidigt uden arbejde ¹	12	33	12	15	11	22	4	11
Førtidspensionist	1	2	6	5	2	3	1	1
Hjemmegående husmor	0	4	0	2	0	13	0	1
Under uddannelse	7	13	18	29	4	20	13	15
Andet	3	2	1	3	3	6	1	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	207	196	303	199	151	136	357	406
χ^2 -værdi								
– beskæftigelsesgrad	2,7*	33,3*	28,5*	31,5*	0,1	49,9*	-	-
χ^2 -værdi								
– undergrupper	35,7*	71,0*	41,1*	63,8*	31,3*	85,6*	-	-

1. Denne kategori inkluderer: på orlov fra ledighed, langvarigt syg, arbejdsløs i aktivering, arbejdsløs ikke i aktivering, kontanthjælpsmodtager i aktivering, kontanthjælpsmodtager ikke i aktivering og modtager af aktiveringsydelse.

I tabel 3.1a ser vi nærmere på fordelingen af beskæftigede i hhv. selvstændige og lønmodtagere. Her ser vi, at den relative andel af selvstændi-

ge blandt de beskæftigede er langt større blandt indvandrerne end blandt danskerne. Hhv. 18, 16 og 19 pct. af de tyrkiske, iranske og pakistanske mænd i beskæftigelse er således selvstændige mod 12 pct. af de danske mænd i beskæftigelse. Også blandt de beskæftigede iranske kvinder er der mange selvstændige (15 pct.), hvorimod der ikke er så mange selvstændige blandt de tyrkiske, pakistanske og danske kvinder. Selvstændighedskulturen er altså relativt udbredt blandt indvandrergrupperne – de mange selvstændige kan være udtryk for et etnisk arbejdsmarked, relativt afsondret fra det øvrige arbejdsmarked. Dette kan have betydning for indvandrerens muligheder på det danske arbejdsmarked. På den ene side kan det være lettere fx for den tyrkiske indvandrer at få job på det etniske arbejdsmarked. På den anden side kan det komme til at fungere som en barriere for at komme ind på det øvrige arbejdsmarked.

Tabel 3.1a

Fordeling af beskæftigede på undergrupper. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Selvstændig mv.	18	1	16	15	19	3	12	4
Lønmodtager	82	99	83	87	81	97	88	94

Tabel 3.1b

Fordeling af ikke-beskæftigede på undergrupper. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Midlertidigt uden arbejde ¹	51	61	33	28	58	35	22	38
Førtidspensionist	4	4	17	9	11	5	6	3
Hjemmegående husmor	0	7	0	4	0	21	0	3
Under uddannelse	30	24	50	55	21	32	72	52
Andet	14	4	3	6	16	10	6	3

1. Denne kategori inkluderer: på orlov fra ledighed, langvarigt syg, arbejdsløs i aktivering, arbejdsløs ikke i aktivering, kontanthjælpsmodtager i aktivering, kontanthjælpsmodtager ikke i aktivering og modtager af aktiveringsydelse.

Ser vi på fordelingen af de personer, der ikke er i beskæftigelse, finder vi, at specielt tyrkiske mænd og kvinder samt pakistanske mænd er midlertidigt uden arbejde (tabel 3.1b). Blandt disse grupper er der altså relativt mange på forskellige overførselsindkomster. Til sammenligning er den primære årsag til ikke at være i beskæftigelse for danske kvinder og mænd uddannelse. Blandt de iranske mænd og kvinder er der også en relativt stor andel, der er under uddannelse. Endvidere er kategorien førtidspensionist overrepræsenteret blandt de iranske mænd, hvilket måske hænger sammen med, at mange af dem er kommet til Danmark som flygtninge. Endelig skal det nævnes, at der er en del hjemmegående husmødre blandt de pakistanske kvinder – hver femte af de ikke-beskæftigede pakistanske kvinder har således betegnet sig selv som hjemmegående.

Man kan have en tese om, at det vil være lettere for indvandrere, der er kommet til Danmark som børn, at komme ind på det danske arbejdsmarked og komme i beskæftigelse. Dette kunne således også være en forklaring på iranernes lavere beskæftigelsesfrekvens, idet flere af dem er kommet til Danmark som voksne. I øverste halvdel af tabel 3.2 er beskæftigelsesfrekvenserne for indvandrere derfor opdelt efter, om de er kommet til Danmark som børn eller som voksne (testværdien angiver, om der er signifikant forskel på dem, der er kommet som børn, og dem, der er kommet som voksne). Vi finder, at for de tyrkiske mænd har det betydning, hvornår de er kommet til Danmark, idet beskæftigelsesfrekvensen for de tyrkiske mænd, der er kommet til Danmark som børn, er større end beskæftigelsesfrekvensen for de tyrkiske mænd, der er kommet til Danmark som voksne. For de iranske mænd er mønstret dog det modsatte, således at beskæftigelsesfrekvensen er lavere blandt dem, der er kommet til Danmark som børn. Den gennemsnitlige høje alder ved indvandring kan således ikke forklare iranernes lavere beskæftigelsesgrad. For de øvrige grupper er der ingen signifikante forskelle på beskæftigelsesfrekvensen opdelt efter indvandringstidspunkt, måske fordi flere af de indvandrere, der er kommet til Danmark som børn, stadig er under uddannelse.

Tabel 3.2

Beskæftigelsesfrekvenser opdelt efter indvandringstidspunkt og uddannelse. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Indvandringstidspunkt								
Indvandret 0-15 år	86	44	46	51	86	39	-	-
Indvandret 16+ år	72	47	70	46	78	36	-	-
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	4,4*	0,2	15,2*	0,5	1,3	0,2	-	-
Uddannelse								
Uden kompetence- givende uddannelse	74	40	48	32	76	30	64	55
Med kompetence- givende uddannelse	83	65	78	61	87	51	95	79
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	2,0	9,4*	30,5*	16,6*	3,1*	5,6*	55,0*	25,4*

En anden faktor, der kan tænkes at have stor betydning for beskæftigelsesfrekvensen, er uddannelse. Nederst i tabel 3.2 er beskæftigelsesfrekvenserne således opdelt efter, om personerne har en kompetencegivende uddannelse eller ej. For alle grupperne er beskæftigelsesfrekvensen højere blandt dem med en erhvervskompetencegivende uddannelse end blandt dem uden (dog ikke signifikant for de tyrkiske mænd). Forskellene mellem grupperne er dog stadig meget store – fx er beskæftigelsesgraden blandt pakistanske kvinder med en erhvervskompetencegivende uddannelse kun 51 pct. mod 79 pct. blandt de tilsvarende danske kvinder.

Hvorvidt interviewpersonerne har børn eller ej, kan tænkes at påvirke deres beskæftigelse både i positiv og negativ retning. For mænd kan det at have børn gøre familiens forsørgelse endnu vigtigere, mens det for kvinder kan betyde, at de hellere vil passe deres børn i hjemmet. Dette vil selvfølgelig i højere grad være tilfældet i traditionelle familier end i moderne familier. I tabel 3.3 er interviewpersonernes beskæftigelsesstatus opdelt efter, hvorvidt de har børn eller ej. For alle mænd gælder det, at beskæftigelsesprocenten er højere, hvis de har børn, end hvis de ikke har børn – for de tyrkiske, iranske og danske mænd er forskellen på mere end 20 procentpoint, mens den er meget mindre for de pakistanske mænd. For kvinderne findes det samme mønster for de danske kvinder – 75 pct. af de danske kvinder med børn er i beskæftigelse mod 63 pct. af de danske kvinder uden børn. For indvandrerkvinderne findes derimod

det modsatte. Beskæftigelsesfrekvensen for både tyrkiske, iranske og pakistanske kvinder er således lavere, hvis de har børn, end hvis de ikke har børn. Tallene tyder altså på, at indvandrerfamilierne indretter sig mere traditionelt, når de har børn, mens dette ikke i samme omfang gælder for de danske familier.

Tabel 3.3

Fordeling på beskæftigelsesstatus efter om man har børn. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Med børn:								
Beskæftiget	80	45	80	44	81	35	94	75
Ikke beskæftiget	20	55	20	56	19	65	6	25
Uden børn:								
Beskæftiget	67	53	53	51	78	41	69	63
Ikke beskæftiget	33	47	47	49	22	59	31	37
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	3,6*	0,7	23,7*	1,0	0,1	0,3	40,6*	7,2*

Til sidst i beskrivelsen af beskæftigelsesfrekvenserne vises fordelingen af de interviewpersoner, der er gift eller samlevende, efter parrets beskæftigelsesstatus i tabel 3.4. Vi finder, at der er meget færre par blandt indvandrergrupperne, hvor begge er beskæftiget, end blandt danskerne, mens der er flere par blandt indvandrerne end blandt danskerne, hvor hverken mand eller kvinde i parret er beskæftiget.

Tabel 3.4

Fordeling på egen og partners beskæftigelsesstatus. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, der lever i parforhold. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Ikke beskæftiget/partner								
ikke beskæftiget	11	14	12	19	13	14	3	3
Ikke beskæftiget/partner								
beskæftiget	7	36	9	28	4	49	4	22
Beskæftiget/partner ikke								
beskæftiget	35	11	28	8	46	5	23	6
Beskæftiget/partner								
beskæftiget	47	39	50	45	37	32	71	70
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	167	152	169	117	113	111	233	278
χ^2 -værdi	27,8*	48,1*	27,4*	39,9*	42,4*	58,8*	-	-

ARBEJDESTID

I tabel 3.5 er de beskæftigede indvandrere og danskere opdelt efter arbejdstid. Ser man på gennemsnittet nederst i tabellen, finder vi, at danske mænd og kvinder arbejder mere end mændene og kvinderne fra de tre indvandrergrupper. Dette skyldes, at mange flere indvandrermand og -kvinder har korte arbejdstider (0-19 timer om ugen og 20-29 timer om ugen) end blandt danskerne. Der er også færre blandt indvandrerne, der har lange arbejdsuger på mere end 37 timer. Dog er der lige så mange pakistanske som danske mænd, der har svaret, at de arbejder mindst 50 timer om ugen.

Tabel 3.5

Fordeling på arbejdstid. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0-19 timer	4	4	4	9	5	10	1	3
20-29 timer	6	10	5	17	5	16	1	8
30-36 timer	8	32	6	11	8	22	3	22
37 timer	53	52	46	46	43	46	41	49
38-49 timer	14	1	20	14	17	4	33	13
50+timer	15	1	19	4	21	2	21	4
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	158	91	190	94	122	50	292	285
Gennemsnit	38,9	33,4	40,8	34,1	40,9	31,6	42,7	35,8
χ^2 -værdi	36,8*	14,7*	19,7*	15,3*	22,5*	11,3*	-	-

For alle grupperne findes en tydelig kønsforskel. Hvad enten vi ser på danskere eller på indvandrere fra Tyrkiet, Iran eller Pakistan, arbejder kvinder således i gennemsnit færre timer end mændene. Specielt er der dog meget få kvinder fra Tyrkiet og Pakistan, der arbejder mere end 37 timer om ugen.

Det skal bemærkes, at arbejdstiden ikke nødvendigvis er selvvalgt. Et deltidsjob kan således udtrykke, at det ikke er muligt at finde et andet job. Deltidsjobbet kan dog muligvis på længere sigt fungere som indslusning til arbejdsmarkedet.

Det er naturligt at forvente, at der er en sammenhæng mellem det at være selvstændig og arbejdstiden. I tabel 3.6 er arbejdstiden inddelt i tre kategorier: deltid (mindre end 37 timer om ugen), fuldtid (37 timer om ugen) og mere end fuldtid (mere end 37 timer om ugen). Det ses meget tydeligt, at selvstændige meget oftere end lønmodtagere har lange arbejdsuger. Dette gælder både danskere og indvandrere. For lønmodtagere er der derimod tydelig forskel på indvandrere og danskere, således at indvandrere i lønmodtagerjob (hvad enten de er mænd eller kvinder) har kortere arbejdsuger end danskerne.

Tabel 3.6

Fordeling på arbejdstid for selvstændige vs. lønmodtagere. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Selvstændige:								
Deltid	14	-	7	15	9	-	6	8
Fuldtid	4	-	0	23	0	-	3	23
Mere end fuldtid	82	-	93	62	91	-	91	69
Lønmodtagere:								
Deltid	19	47	17	40	19	47	5	35
Fuldtid	64	52	54	49	54	47	46	50
Mere end fuldtid	16	1	29	11	27	6	48	15
χ^2 værdi (inden for gruppen)	51,8*	-	45,1*	19,2*	33,8*	-	24,9*	26,1*

Note: Der er for få selvstændige tyrkiske og pakistanske kvinder til analysen (mindre end fem).

En anden vigtig parameter for arbejdstidens længde er, hvorvidt man har børn eller ej. Denne opdeling er vist i tabel 3.7. Det generelle billede er, at kvinder med børn oftere end kvinder uden børn har deltidsbeskæftigelse (undtaget de iranske kvinder, hvor det er omvendt), mens mænd med børn oftere arbejder mere end fuldtid (mere end 37 timer om ugen).

Tabel 3.7

Fordeling på arbejdstid opdelt på om man har børn eller ej. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Deltid	16	48	8	27	13	53	2	37
Fuldtid	55	51	46	56	40	43	42	47
Mere end fuldtid	29	1	45	17	47	5	56	17
Har ikke børn:								
Deltid	26	38	23	46	30	30	11	28
Fuldtid	48	56	45	35	51	60	39	54
Mere end fuldtid	26	6	32	20	19	10	50	18
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	2,4	1,8	9,3*	4,7*	10,1*	1,1	10,9*	2,5

SKÆVE ARBEJDESTIDER

Hvorvidt man arbejder på skæve tidspunkter, har naturligvis betydning for ens muligheder for at balancere mellem arbejdsliv og familieliv. Hvorvidt man arbejder på skæve tidspunkter, er sammensat ud fra tre spørgsmål: aftenarbejde, natarbejde og weekendarbejde. I tabel 3.8 viser vi, hvor mange gange på en uge interviewpersonen almindeligvis arbejder om aftenen, dvs. mellem kl. 17 og 23. Ca. halvdelen af mændene – uanset oprindelsesland – arbejder aldrig om aftenen, mens det samme er tilfældet for ca. 2/3 af de danske og iranske kvinder og for ca. 3/4 af de tyrkiske og pakistanske kvinder. Der er altså en kønsforskel, men ikke så stor forskel mellem landene, når det gælder dem, der ikke plejer at arbejde om aftenen.

Forskellen er derimod noget større, når man ser på fordelingen af dem, der almindeligvis arbejder om aftenen en eller flere dage om ugen. Her er det således langt mere almindeligt for danske kvinder og mænd kun at arbejde en til to aftener om ugen end for indvandrerne, der arbejder flere aftener om ugen. Ser vi på, hvor mange der arbejder om aftenen mindst fire gange om ugen, udgør denne andel således 30 pct. af alle beskæftigede tyrkiske mænd, 27 pct. af de iranske beskæftigede mænd og 33 pct. af de beskæftigede pakistanske mænd mod 18 pct. af de beskæftigede danske mænd. For kvinderne er forskellen lige så tydelig. Her er andelen af de beskæftigede, der arbejder om aftenen mindst fire dage om ugen, hhv. 11 pct., 16 pct. og 12 pct. af de tyrkiske, iranske og pakistanske kvinder mod 4 pct. af de danske kvinder.

Tabel 3.8

Antal dage om ugen interviewpersonen almindeligvis arbejder mellem kl. 17-23. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0 dage	52	73	53	64	48	74	52	67
1 dage	5	9	7	5	4	8	11	12
2 dage	8	3	9	10	8	2	13	8
3 dage	6	3	5	5	7	4	6	8
4 dage	8	1	4	2	4	4	7	2
5 dage	14	10	11	11	17	8	8	2
6 dage	5	0	2	0	8	0	2	0
7 dage	3	0	10	3	4	0	1	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	155	88	188	94	120	50	292	286
χ^2 -værdi	15,9*	15,1*	26,4*	20,0*	25,9*	9,3	-	-

I tabel 3.9 viser vi, hvor mange der almindeligvis har natarbejde, dvs. arbejder mellem kl. 23 om aftenen og kl. 07 om morgenen. Langt de fleste arbejder ikke om natten. For kvinderne gælder dette ca. 90 pct. af alle beskæftigede, uanset oprindelsesland. For mændenes vedkommende arbejder ca. 80 pct. af de tyrkiske og iranske mænd ikke om natten, mens denne andel er 72 pct. for de pakistanske mænd og 86 pct. af de danske mænd.

Tabel 3.9

Antal dage om ugen interviewpersonen almindeligvis arbejder mellem kl. 23-07. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0 dage	80	90	81	90	72	90	86	87
1 dage	0	0	3	4	4	6	5	4
2 dage	4	0	6	1	3	0	3	2
3 dage	2	0	2	1	2	0	1	2
4 dage	3	1	1	0	1	0	1	2
5 dage	7	9	5	3	14	4	4	1
6 dage	3	0	1	0	3	0	0	0
7 dage	1	0	2	0	2	0	1	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	88	88	188	94	120	50	292	292
X ² -værdi	24,6*	21,1*	11,4	5,0	27,5*	5,6	-	-

Ser vi på udbredelsen af natarbejdet, er det også tydeligt, at de pakistanske mænd arbejder mest om natten. 20 pct. af de beskæftigede pakistanske mænd arbejder således almindeligvis mellem kl. 23 om aftenen og kl. 07 om morgenen mindst fire gange om ugen. Hyppigt natarbejde er dog også mere udbredt blandt de tyrkiske mænd (14 pct.), de tyrkiske kvinder (10 pct.) og iranske mænd (9 pct.) end blandt danske mænd og kvinder (hhv. 6 og 3 pct.).

Weekendarbejde er mere udbredt end aften- og natarbejde, se tabel 3.10. Med undtagelse af de tyrkiske og pakistanske kvinder arbejder mere end halvdelen af alle en gang imellem i weekenden. Samler vi den andel, der har svaret, at de arbejder i weekenden flere gange om måneden eller hver uge, finder vi for mændenes vedkommende, at weekendarbejde er mest udbredt blandt de pakistanske mænd, mens det er mindst udbredt blandt de danske mænd. For kvindernes vedkommende finder vi derimod, at weekendarbejde er mest udbredt blandt de iranske kvinder og mindst udbredt blandt de tyrkiske kvinder. Der er samlet set meget stor forskel på udbredelsen af hyppigt weekendarbejde – fra 11 pct. af de tyrkiske kvinder til 49 pct. af de pakistanske mænd.

Tabel 3.10

Hvor ofte interviewpersonen almindeligvis arbejder i weekenden. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Aldrig	34	69	29	48	27	62	37	49
Under en gang om måneden	13	12	21	12	14	14	16	10
En gang om måneden	12	8	11	5	9	4	15	13
Flere gange om måneden	25	7	24	28	28	16	26	25
Hver uge	16	4	14	7	21	2	6	4
Ved ikke	1	0	1	0	1	2	0	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	159	91	193	94	121	50	293	286
X ² -værdi	13,5*	18,9*	13,3*	5,8	23,2*	12,6*	-	-

Ser vi samlet på, hvor mange der arbejder på skæve tidspunkter, forstået som enten aftenarbejde mindst fire aftener om ugen, natarbejde mindst fire gange om ugen eller weekendarbejde mindst to gange om måneden, er andelen vist i tabel 3.11. Her er der meget store forskelle på grupperne – andelen, der arbejder på skæve tidspunkter, svinger mellem 25 pct. af de tyrkiske kvinder og 64 pct. af de pakistanske mænd. Blandt mændene har de pakistanske mænd således hyppigst skæve arbejdstider, mens det er mindst udbredt blandt de danske mænd. For kvinderne er det derimod blandt iranerne, at skæve arbejdstider er mest udbredt, mens der er færrest med skæve arbejdstider blandt de tyrkiske kvinder. For alle grupper har mændene altid hyppigere skæve arbejdstider end kvinderne.

Tabel 3.11

Andel med skæve arbejdstider¹ efter arbejdstid og beskæftigelseskategori. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Arbejdstid:								
Andel af deltidsansatte	66	31	41	44	68	25	56	29
Andel af fuldtidsansatte	44*	17	34*	23	49*	22	20	28
Andel af mere end fuldtidsansatte	80*	-	62	76 *	79*	-	55	49
Beskæftigelseskategori:								
Andel af selvstændige	83	-	90	62	87	-	80	86
Andel af lønmodtagere	53*	24	38	37	59*	27	35	29
Alle:								
Andel af alle	58*	25*	47	40	64*	28*	41	32

1. Defineret som aften eller natarbejde mindst fire dage om ugen eller weekendarbejde mindst to gange om måneden.

* Signifikant forskellig fra danskere af samme køn.

Det er naturligt at forvente, at der er sammenhæng mellem ansættelsesforhold og skæve arbejdstider. Selvstændige har ofte meget lange arbejdstider, og dermed er sandsynligheden for at arbejde på skæve tidspunkter selvfølgelig også større. I tabel 3.11 er andelen med skæve arbejdstider derfor også vist opdelt på arbejdstid og selvstændige/lønmodtagere. Der er klart flere blandt de selvstændige end blandt lønmodtagerne, der har skæve arbejdstider. En del af forklaringen på, at flere blandt indvandrer-mændene har skæve arbejdstider, er således, at der er flere selvstændige i denne gruppe.

I forhold til arbejdstidens længde finder vi, at skæve arbejdstider er relativt udbredt blandt personer, der arbejder mere end 37 timer om ugen – dog oftere blandt indvandrergrupperne end blandt danskerne. Man kan sige, at jo længere tid man arbejder, jo større er sandsynligheden for at komme til at arbejde uden for almindelig arbejdstid (dvs. 07-17 og ikke i weekenden). Blandt mændene er der dog en næsten lige så stor andel af de deltidsansatte, der har skæve arbejdstider, som andelen med

skæve arbejdstider blandt dem, der arbejder mere end 37 timer om ugen. Sådan er det ikke for kvinderne. Denne forskel kan skyldes, at deltidsjob til mænd oftere er "skæve" job, mens det for kvinder er mere almindeligt at arbejde på deltid inden for almindelig arbejdstid.

Tabel 3.12 viser fordelingen af skæve arbejdstider blandt beskæftigede personer med og uden børn. Mønstret er her, at kvinder med børn sjældnere har skæve arbejdstider, mens mænd med børn oftere har skæve arbejdstider (dog ikke altid signifikant). Dette passer selvfølgelig sammen med mødrenes generelt kortere arbejdstider og fædrenes generelt længere arbejdstider.

Tabel 3.12

Andel med skæve arbejdstider opdelt efter om man har børn eller ej.¹ Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn	44	11	36	16	52	8	36	18
Har ikke børn	42	16	25	23	47	21	30	28
X ² -værdi (inden for gruppen)	0,1	0,6	4,5*	1,8	0,3	3,8*	1,6	5,4*

1. Defineret som aften- eller natarbejde mindst fire dage om ugen eller weekendarbejde mindst to gange om måneden.

I tabel 3.13 er fordelingen af skæve arbejdstider inden for par vist. Her ses det, at der er flest blandt de danske par, hvor begge arbejder på normale tidspunkter, mens der er færrest blandt de pakistanske par. Omvendt er der flere blandt de pakistanske og tyrkiske par end blandt de danske par, hvor begge arbejder på skæve tidspunkter.

Tabel 3.13

Fordeling på egen og partners skæve arbejdstider.¹ Beskæftigede par blandt indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Begge normale tider	37	37	40	47	26	20	52	55
En med skæve tider	44	41	45	34	50	57	34	36
Begge skæve tider	19	22	14	19	24	23	14	9
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	78	59	84	94	42	35	165	195
χ^2 -værdi	4,8*	9,8*	3,5	4,5	9,2*	16,0*	-	-

1. Defineret som aften- eller natarbejde mindst fire dage om ugen eller weekendarbejde mindst to gange om måneden.

TILFREDSHED MED ARBEJDE OG KONFLIKTER

En ting er, hvor meget og hvornår man arbejder. En anden ting er, hvorvidt arbejdet giver anledning til problemer i forhold til familien. I dette afsnit beskrives interviewpersonernes forhold til arbejdet ud fra tre forskellige spørgsmål: hvor tilfreds man er med placeringen af sin arbejdstid, hvor ofte arbejdstiden skaber konflikter i familien og tilfredshed med arbejdslivet generelt.

Interviewpersonerne i undersøgelsen er blevet spurgt om, hvor tilfredse de er med placeringen af deres arbejdstid ud fra fire kategorier: meget tilfreds, ret tilfreds, ret utilfreds og meget utilfreds. Resultatet, som findes i tabel 3.14, tyder på, at danskerne er mest tilfredse med placeringen af arbejdstiden: Knap 80 pct. af de danske kvinder og mænd er således meget tilfredse med placeringen af arbejdstiden, mens kun 4-5 pct. er ret utilfredse eller meget utilfredse. Også de pakistanske og tyrkiske kvinder er meget tilfredse, mens lidt færre blandt indvandermændene og de iranske kvinder er meget tilfredse med placeringen af arbejdstiden. Endvidere finder vi, at ca. dobbelt så mange af de beskæftigede indvandrere som af de beskæftigede danskere enten er ret utilfredse eller meget utilfredse med placeringen af arbejdstiden, hvilket selvfølgelig kan hænge sammen med, at der er flere af dem, der arbejder på skæve tidspunkter.

Tabel 3.14

Tilfredshed med placering af arbejdstid. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Meget tilfreds	58	71	65	66	61	74	78	79
Ret tilfreds	32	21	24	24	30	18	17	17
Ret utilfreds	8	4	6	7	4	6	4	3
Meget utilfreds	2	3	4	2	5	2	1	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	159	91	192	94	121	50	291	286
χ^2 -værdi	22,3*	3,7	14,0*	7,8*	19,3*	1,8	-	-

Sammenhængen mellem tilfredsheden med arbejdstidens placering og arbejde på skæve tidspunkter er vist i tabel 3.15. For indvandrergrupperne er det tydeligt, at flere blandt dem, der arbejder på skæve tidspunkter, er ret eller meget utilfredse med arbejdstidens placering end blandt dem, der ikke arbejder på skæve tidspunkter. For de danske mænd og kvinder er denne sammenhæng interessant nok ikke så tydelig: Kun marginalt flere af de danske mænd og kvinder, der arbejder på skæve tidspunkter, er utilfredse med arbejdstiden end de danske mænd og kvinder, der ikke arbejder på skæve tidspunkter. Denne forskel på grupperne kan måske forklares ved, at flere af danskerne selv har valgt at arbejde på de skæve tider.

Tabel 3.15

Tilfredshed med placering af arbejdstid efter normale eller skæve arbejdstider. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Normale arbejdstider:								
Meget tilfreds	72	75	77	75	86	83	84	82
Ret tilfreds	21	21	20	21	14	14	11	15
Ret utilfreds	6	3	1	4	0	0	2	3
Meget utilfreds	1	1	1	0	0	3	1	1
Skæve arbejdstider:								
Meget tilfreds	48	61	50	53	47	50	68	71
Ret tilfreds	40	22	30	29	38	29	24	23
Ret utilfreds	10	9	12	13	6	21	7	3
Meget utilfreds	2	9	8	5	8	0	0	2
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	9,1*	4,5	23,9*	8,0*	18,4*	10,8*	14,3*	5,1

I tabel 3.16 vises tilfredsheden med placeringen af arbejdstiden for hhv. selvstændige og lønmodtagere. Iranske og pakistanske mænd er mindre tilfredse med placeringen af arbejdstiden, hvis de er selvstændige end hvis de er lønmodtagere, mens der for de øvrige grupper ikke er nogen signifikante forskelle.

Tabel 3.16

Tilfredshed med placering af arbejdstid opdelt efter om man er selvstændig eller lønmodtager. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Selvstændig:								
Meget tilfreds	55	-	45	54	48	-	71	71
Ret tilfreds	34	-	23	31	35	-	26	21
Ret utilfreds	10	-	13	15	0	-	3	7
Meget utilfreds	0	-	19	0	17	-	0	0
Lønmodtager:								
Meget tilfreds	58	72	69	68	64	76	79	79
Ret tilfreds	32	20	25	23	29	18	16	17
Ret utilfreds	8	4	5	6	5	4	4	3
Meget utilfreds	2	3	1	2	2	2	1	1
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	1,0	-	25,7*	2,2	11,1*	-	2,8	1,4

Note: Der er for få selvstændige tyrkiske og pakistanske kvinder til analysen (mindre end fem).

Tabel 3.17

Tilfredshed med placering af arbejdstid opdelt efter om man har børn eller ej. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Meget tilfreds	57	69	67	63	56	75	81	78
Ret tilfreds	32	21	22	29	32	18	16	19
Ret utilfreds	9	5	6	8	5	5	4	3
Meget utilfreds	2	4	5	0	7	3	0	1
Har ikke børn:								
Meget tilfreds	60	81	63	70	73	70	74	81
Ret tilfreds	31	19	27	20	24	20	18	15
Ret utilfreds	7	0	6	7	3	10	5	2
Meget utilfreds	2	0	3	4	0	0	2	2
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	0,2	1,8	2,0	3,3	4,7	0,6	6,4	2,2

Ens familiemæssige situation vil have betydning for, hvordan man opfatter placeringen af sin arbejdstid. I tabel 3.17 vises derfor tilfredsheden med placeringen af arbejdstiden, alt efter om man har børn eller ej, mens tabel 3.18 viser tilfredsheden opdelt efter partnerens beskæftigelsesstatus. Som det ses af tabel 3.17 har børn dog ikke den store betydning. For ingen af grupperne er der således signifikant forskel på tilfredsheden med placeringen af arbejdstiden for personer med og uden børn.

I forhold til partnerens beskæftigelsesstatus kunne man forestille sig, at arbejdstiden ville give anledning til færre problemer for personer med en ikke-beskæftiget partner end for personer med en beskæftiget partner. Dette er dog ikke tilfældet ifølge tabel 3.18. Derimod er danske mænd, iranske mænd og pakistanske kvinder mere tilfredse med placeringen af deres egen arbejdstid, hvis deres partner er beskæftiget end det modsatte.

Tabel 3.18

Tilfredshed med placering af arbejdstid opdelt efter partners beskæftigelsesstatus. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, der lever i parforhold. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Partner beskæftiget:								
Meget tilfreds	56	75	73	66	69	69	80	80
Ret tilfreds	29	18	23	25	24	23	17	16
Ret utilfreds	12	5	4	9	0	9	2	3
Meget utilfreds	3	2	1	0	7	0	1	1
Partner ikke beskæftiget								
Meget tilfreds	57	47	52	78	50	67	62	81
Ret tilfreds	37	41	29	22	37	17	26	19
Ret utilfreds	7	6	10	0	8	0	11	0
Meget utilfreds	0	6	8	0	6	17	0	0
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	2,9	5,4	9,0*	1,0	6,0	6,4*	10,8*	0,6

Et andet symptom på problemer med sammenhængen mellem arbejde og familie kan være, at arbejdstiderne er årsag til konflikter i forhold til familien. Interviewpersonerne er blevet spurgt om, hvor ofte deres arbejdstider skaber konflikter i forhold til familien, se tabel 3.19. For de fleste af familierne synes dette dog ikke at være et konflikttema. Mellem to tredjedele og tre fjerdedele af grupperne svarer således, at deres ar-

bejdstider aldrig skaber konflikter i forhold til familien (lidt færre blandt de tyrkiske mænd). De tyrkiske mænd skiller sig ud i denne forbindelse, idet deres arbejdstider oftere end de andre gruppers skaber konflikter i forhold til familien. Der er således langt flest blandt de tyrkiske mænd, der har svaret, at deres arbejdstider ofte eller en gang imellem skaber konflikter i forhold til familien (22 pct.). Det skal bemærkes, at danskerne – som er de mest tilfredse med arbejdstidens placering – ikke lader til at have færre konflikter over arbejdstiden end de andre. Der er altså ikke en entydig sammenhæng mellem det at være tilfreds med arbejdstidens placering, og hvorvidt arbejdstiden skaber konflikter i forhold til familien. Det skal også bemærkes, at svaret på dette spørgsmål ikke er afhængigt af, om interviewpersonen er gift eller samlevende. Familie skal derfor forstås i bredere forstand end en partner/ægtefælle.

Tabel 3.19

Hvor ofte interviewpersonens arbejdstider skaber konflikt i familien. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Ofte	4	3	2	1	3	6	4	2
En gang imellem	18	11	13	12	14	10	12	9
Sjældent	18	11	14	13	18	10	19	21
Aldrig	59	75	70	73	64	74	64	67
Ved ikke	1	0	1	1	0	0	0	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	158	91	193	94	121	50	293	285
χ^2 -værdi	3,1	5,0	5,0	7,4	0,9	4,9	-	-

Sammenhængen mellem, om arbejdstidens placering skaber konflikter, og om man arbejder på skæve eller normale tidspunkter, findes i tabel 3.20. Som forventet er der for alle grupper flere konflikter for interviewpersoner, der arbejder på skæve tidspunkter, end for personer, der arbejder på normale tidspunkter. Der er således markant færre blandt personer med skæve arbejdstider, der aldrig oplever, at arbejdstiderne skaber konflikter, end blandt dem med normale arbejdstider – uanset køn og land.

Tabel 3.20

Hvor ofte interviewpersonens arbejdstider skaber konflikt i familien opdelt efter normale/skæve arbejdstider. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Normale arbejdstider:								
Ofte	3	1	0	2	0	3	2	1
En gang imellem	6	10	4	4	9	6	5	8
Sjældent	21	10	15	13	14	3	18	19
Aldrig	70	78	82	80	77	89	74	72
Skæve arbejdstider:								
Ofte	4	9	4	0	5	14	7	7
En gang imellem	26	13	23	24	17	21	22	11
Sjældent	16	13	13	13	21	29	21	26
Aldrig	52	65	57	63	58	36	50	57
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	12,1*	3,3	25,2*	10,1*	5,5	15,3*	28,2*	13,6*

For selvstændige kan arbejdstiderne lidt oftere give anledning til konflikter i familien – typisk pga. de længere arbejdstider. I tabel 3.21 ser vi således, at der er signifikant forskel på hyppigheden af konflikter for danske og iranske selvstændige mænd i forhold til lønmodtagere.

Tabel 3.21

Hvor ofte interviewpersonens arbejdstider skaber konflikt i familien opdelt efter selvstændig eller lønmodtager. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Selvstændig:								
Ofte	7	-	10	0	4	-	3	0
En gang imellem	28	-	35	23	17	-	10	8
Sjældent	28	-	10	8	26	-	29	33
Aldrig	38	-	42	69	52	-	46	58
Lønmodtager:								
Ofte	3	3	1	1	3	6	4	3
En gang imellem	16	11	9	10	13	8	11	9
Sjældent	16	11	15	14	16	10	18	21
Aldrig	65	74	75	74	67	76	67	68
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	7,8	-	31,1*	2,3	2,0	-	13,5*	1,3

Som for tilfredsheden med placeringen af arbejdstiden vil potentielle konflikter naturligvis afhænge af familiesituationen. I tabel 3.22 ser vi, at konfliktniveauet er højere for personer med børn end for personer uden børn (med undtagelse af de pakistanske og de danske kvinder, hvor forskellen ikke er signifikant). Der er ikke de store forskelle mellem grupperne – dog lader de danske kvinder med børn til at have et lavere konfliktniveau (ofte eller en gang imellem) end de øvrige grupper. Det skal nævnes, at vi også har sammenlignet konflikter pga. arbejdstid efter partnerens beskæftigelsessituation – men her er der ingen forskel mellem grupperne.

Tabel 3.22

Hvor ofte interviewpersonens arbejdstider skaber konflikt i familien, alt efter om man har børn eller ej. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Ofte	5	4	1	2	5	8	5	3
En gang imellem	16	13	20	21	15	10	17	10
Sjældent	22	13	20	17	25	10	21	24
Aldrig	56	69	59	58	55	73	57	63
Har ikke børn:								
Ofte	0	0	3	0	0	0	3	1
En gang imellem	22	0	5	2	11	10	5	6
Sjældent	7	0	7	9	3	10	17	16
Aldrig	2	100	82	89	86	80	74	76
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	9,9*	6,6*	20,8*	13,1*	13,2*	0,8	14,4*	5,7

Det sidste mål for personernes forhold til deres arbejde er tilfredsheden med arbejdslivet. Denne tilfredshed er angivet på en skala fra 1-6, hvor 1 angiver ”slet ikke tilfreds”, mens 6 angiver ”i meget høj grad tilfreds”. Svarene på dette spørgsmål er vist i tabel 3.23. Der er ikke de store forskelle mellem grupperne, dog er de tyrkiske kvinder mere tilfredse med deres arbejdsliv end andre kvinder. Dette kan dog også udtrykke en kulturel forskel i, hvordan man udnytter en skala som denne.

Ser vi på forskellen mellem selvstændige og lønmodtageres tilfredshed med arbejdslivet, finder vi ingen signifikante forskelle på indvandrerne og danskerne. Derimod finder vi, at tyrkiske mænd og kvinder

er mere tilfredse med arbejdslivet end danskere, hvis de arbejder på regelmæssige tidspunkter, mens iranske mænd er mindre tilfredse med arbejdstiden end danske mænd, hvis de arbejder på skæve tidspunkter. Derudover er fuldtidsansatte tyrkere og fuldtidsansatte pakistanske mænd mere tilfredse end danskerne.

Tabel 3.23

Tilfredshed med arbejdslivet på skala fra 1-6. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Beskæftigelseskategori:								
Selvstændig	5,3	-	5,0	4,9	5,0	-	5,3	5,3
Lønmodtager	5,0	5,3	4,9	4,9	5,1	5,0	4,9	4,9
Skæv eller regelmæssig arbejdstid:								
Regelmæssige arbejdstider	5,2*	5,4*	5,0	5,0	5,0	5,0	4,9	5,0
Skæve arbejdstider	4,9	5,0	4,7*	4,8	5,1	5,0	5,1	4,8
Arbejdstid:								
Deltid	5,0	5,1	4,4	4,7	5,1	5,0	4,6	4,9
Fuldtid	5,0*	5,6*	4,9	5,0	5,1*	5,0	4,6	4,9
Mere end fuldtid	5,2	-	5,1	5,1	5,1	-	5,3	5,0
Børn:								
Har børn	5,0	5,3*	5,1	5,0	5,1	5,0	5,1	4,9
Har ikke børn	5,2*	5,4*	4,7	4,8	5,1	5,1	4,8	4,9
Alle	5,0	5,3*	4,9	4,9	5,1	5,0	5,0	4,9

HOLDNINGER TIL ARBEJDE

De næste tabeller handler om holdningen til det at have et arbejde. Tabellerne er kun lavet for beskæftigede personer, fordi det giver det klareste sammenligningsgrundlag. I tabel 3.24 er personerne opdelt efter, hvor enige de er i, at det vigtigste ved et arbejde er at tjene penge. Her ses der en tydelig forskel mellem danskerne og indvandrerne, idet langt flere af indvandrerne er helt enige i, at det vigtigste ved arbejdet er at tjene penge. Endvidere ser vi, at lidt flere mænd end kvinder er helt enige i udsagnet, specielt blandt iranerne og mindst blandt danskerne. Der kan være forskellige grunde til forskellen mellem indvandrere og danskere på dette spørgsmål. For det første kan forskellen – og specielt kønsforskellen

blandt indvandrere – være udtryk for en mere traditionel holdning til arbejdet som forsørgelsesgrundlag. Men for det andet kan det være tilfældet, at det for mange af indvanderne ikke er så selvfølgeligt at have et arbejde som for danskerne, hvilket kan gøre indkomstaspektet vigtigere.

Tabel 3.24

Hvor enig interviewpersonen er i, at det vigtigste ved et arbejde er at tjene penge. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Helt enig	54	43	70	32	45	39	18	16
Nærmest enig	20	21	24	33	31	31	29	23
Hverken-eller	8	9	13	14	8	12	18	21
Nærmest uenig	11	12	11	13	11	14	18	22
Helt uenig	6	13	6	9	4	4	16	18
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	158	90	193	94	119	49	292	287
χ^2 -værdi	65,3*	35,6*	49,0*	20,8*	45,8*	20,1*	-	-

For rigtig mange er det vigtigt, at arbejdet har et spændende og interessant indhold, se tabel 3.25. Dette gælder således for 90 pct. af de danske kvinder og mænd. Blandt indvanderne er andelen, der er meget enig i, at det er vigtigt, at arbejdet er spændende og interessant, mellem 72 pct. og 85 pct. – altså lidt færre end blandt danskerne, men stadig en høj andel. Igen hænger dette nok sammen med, at ikke alle indvanderne har så nemt ved at finde et arbejde – det at kræve et spændende arbejde, forudsætter typisk, at man kan få et arbejde. Men også uddannelsesniveaet spiller ind, idet personer med højere uddannelse typisk kræver mere af arbejdets indhold. Vi har således også fundet, at personer med en kompetencegivende uddannelse typisk lægger lidt mere vægt på, at arbejdet er spændende og interessant end personer uden en kompetencegivende uddannelse (tabel ikke vist). Dette kan således være en forklaring på, at danskerne og iranerne ligger i tabellens top.

Tabel 3.25

Hvor enig interviewpersonen er i, at det er vigtigt, at arbejdet er spændende og interessant. Beskæftigede fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Helt enig	78	72	80	85	77	80	88	89
Nærmest enig	15	17	13	10	12	18	10	8
Hverken-eller	3	8	5	2	8	2	0	3
Nærmest uenig	1	2	1	1	2	0	1	0
Helt uenig	0	0	2	2	2	0	0	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	156	90	192	94	119	50	292	287
χ^2 -værdi	19,4*	18,5*	14,4*	7,4	22,4*	5,6	-	-

Det sidste spørgsmål omkring holdningen til arbejdet vises i tabel 3.26. Interviewpersonerne er her blevet spurgt om, hvor enige de er i udsagnet: ”Et arbejde betyder, at man ikke kan bruge tid nok sammen med familien”. Spredningen i svarene på dette spørgsmål er stor for alle grupper og begge køn. Der synes til gengæld ikke at være den store forskel på svarfordelingen grupperne imellem – dog er de iranske og pakistanske kvinder mindre enige i udsagnet end de danske kvinder.

Tabel 3.26

Hvor enig interviewpersonen er i, at et arbejde betyder, at man ikke kan bruge tid nok sammen med familien. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Helt enig	21	20	19	15	16	12	17	21
Nærmest enig	15	19	16	16	18	18	19	24
Hverken-eller	13	18	16	20	18	24	14	13
Nærmest uenig	22	18	20	17	18	24	23	22
Helt uenig	27	26	26	31	29	20	26	20
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	157	90	189	94	119	50	291	287
χ^2 -værdi	1,9	3,3	3,4	13,0*	3,4	11,5*	-	-

Tabel 3.27

Hvor enig interviewpersonen er i, at et arbejde betyder, at man ikke kan bruge tid nok sammen med familien, opdelt efter om man har børn eller ej. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Helt enig	24	22	19	15	18	13	24	27
Nærmest enig	15	19	18	13	21	20	20	28
Hverken-eller	10	20	13	23	18	23	12	11
Nærmest uenig	25	15	23	21	23	20	21	19
Helt uenig	25	24	26	27	18	23	24	15
Har ikke børn:								
Helt enig	12	13	18	15	11	10	7	8
Nærmest enig	17	19	13	20	11	10	17	17
Hverken-eller	21	6	20	17	16	30	17	18
Nærmest uenig	14	31	17	13	5	40	26	27
Helt uenig	31	31	27	35	51	10	30	29
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	12,6*	4,2	8,6	3,3	18,5*	2,9	19,0*	25,9*

Familie er et vidt begreb, og svaret på spørgsmålet om, hvorvidt arbejdet tager tid fra familien, er derfor opdelt efter om interviewpersonerne har børn eller ej i tabel 3.27. For danske mænd og kvinder er der ingen tvivl om, at de oftere synes, at det er et problem, hvis de har børn. Omkring halvdelen af de danske fædre og mødre er således helt eller nærmest enige i, at arbejdet tager tid fra familien. Også tyrkiske mænd og pakistanske mænd har denne holdning, mens der ikke er signifikante forskelle på personer med og uden børn for de øvrige grupper.

Endelig er svarene på spørgsmålet om, hvorvidt arbejdet tager tid fra familien opdelt efter, hvorvidt partneren er beskæftiget eller ej (tabel 3.28). Dette har generelt ikke den store betydning. Men de pakistanske kvinder er oftere enige i, at arbejdet tager tid fra familien, hvis deres partner er beskæftiget, end hvis det modsatte er tilfældet. Dette skyldes sandsynligvis pakistanernes mere traditionelle familiemønster og fordeling af husarbejde (se næste kapitel).

Tabel 3.28

Hvor enig interviewpersonen er i, at et arbejde betyder, at man ikke kan bruge tid nok sammen med familien. Beskæftigede indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Partner beskæftiget								
Helt enig	25	17	17	13	19	17	21	21
Nærmest enig	14	22	14	17	19	23	20	27
Hverken-eller	12	24	17	25	14	9	14	12
Nærmest uenig	21	15	25	21	24	26	22	22
Helt uenig	27	22	2	23	24	23	24	18
Partner ikke beskæftiget								
Helt enig	19	35	21	11	16	0	21	13
Nærmest enig	19	18	19	33	20	0	17	25
Hverken-eller	10	6	15	11	22	83	9	19
Nærmest uenig	27	12	17	11	18	17	28	31
Helt uenig	25	29	27	33	24	0	25	13
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	2,4	4,8	1,8	2,6	2,1	18,8*	1,6	1,9

HOLDNINGER TIL KVINDERS ERHVERVSDELTAGELSE

Vi har vist, at beskæftigelsesfrekvensen blandt indvandrerkvinderne er noget lavere end blandt de danske kvinder. Der er selvfølgelig forskellige årsager til dette, bl.a. dårlige uddannelseskvalifikationer og dårlige dansk-kundskaber. Holdningen til kvinders erhvervsdeltagelse kan dog også have betydning, idet kønsrollemønstrene kan være anderledes blandt nogle af indvandrergrupperne. Tabel 3.29-3.33 viser, hvor meget interviewpersonerne mener, at kvinder bør arbejde (enten fuldtid, deltid eller slet ikke), alt efter om de har børn og efter børnenes alder.

Det er kun meget få, der mener, at kvinder uden børn slet ikke bør arbejde, og de fleste synes, at kvinder uden børn bør arbejde fuldtid (tabel 3.29). Specielt synes mange iranske kvinder, at kvinder uden børn bør arbejde fuldtid (90 pct.). Der er dog færre pakistanske kvinder og specielt mænd, der synes, at kvinder uden børn bør arbejde fuldtid. Til gengæld synes flere af pakistannerne end de øvrige grupper, at det er bedst for kvinderne at arbejde deltid.

Tabel 3.29

Hvor meget interviewpersonen synes, at en kvinde uden børn bør arbejde. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Fuldtid	86	87	87	90	74	81	86	84
Deltid	6	8	7	6	16	14	5	5
Slet ikke	0	1	1	0	2	1	0	0
Ved ikke	8	5	6	3	7	4	9	11
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	211	195	303	216	147	138	350	401
χ^2 -værdi	2,5	5,8*	3,2	8,5*	18,5*	7,1*	-	-

Andelen, der synes, at kvinder bør arbejde fuldtid, falder dog markant, hvis spørgsmålet gælder kvinder, der har børn i alderen 1-2 år (tabel 3.30). Her synes langt de fleste – på tværs af køn og lande – at kvinderne bør arbejde deltid. Man kunne forvente, at mænd i større omfang end kvinder synes, at mødre til små børn bør arbejde mindre end fuldtid ud fra en traditionel familiestruktur med manden som hovedforsørgeren og kvinden som hovedansvarlig for hjem og børn. Dette understøttes dog ikke af data, idet der typisk er flere mænd end kvinder, der mener, at kvinder med børn i alderen 1-2 år bør arbejde fuldtid (med undtagelse af tyrkerne, hvor der ikke er forskel på kvinder og mænd). Andelen, der synes, at kvinder med børn i alderen 1-2 år bør arbejde fuldtid, er højest blandt danske mænd (32 pct.), mens den er lavest blandt de pakistanske kvinder (11 pct.). Vi finder også, at mellem hver fjerde og hver femte af tyrkerne og pakistanerne synes, at kvinder med små børn slet ikke bør arbejde, mens dette er tilfældet for færre af danskerne og iranerne.

Tabel 3.30

Hvor meget interviewpersonen synes, at en kvinde med børn i alderen 1-2 år bør arbejde. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Fuldtid	22	22	24	20	19	11	32	25
Deltid	47	52	54	70	47	61	51	56
Slet ikke	25	23	12	9	20	23	6	8
Ved ikke	6	2	9	1	14	5	10	10
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	211	196	301	197	148	138	349	402
χ^2 -værdi	32,2*	21,2*	4,9	13,8*	20,6*	9,5*	-	-

I tabel 3.31 og 3.32 viser vi, hvor meget interviewpersonerne synes, at kvinder bør arbejde, når de har børn hhv. i alderen 3-5 år og i skolealderen. I forhold til kvinder med små børn rykker andelen sig, efterhånden som der spørges til ældre børn, mod flere, der synes, at kvinder bør arbejde fuldtid og færre, der synes, at kvinder slet ikke bør arbejde. Der er dog altid færrest blandt pakistannerne, der synes, at kvinder bør arbejde fuldtid, selvom det skal bemærkes, at andelen af danske kvinder, der svarer fuldtid i forhold til, hvor meget kvinder med børn i skolealderen bør arbejde, ligger på samme niveau.

Tabel 3.31

Hvor meget interviewpersonen synes, at en kvinde med børn i alderen 3-5 år bør arbejde. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Fuldtid	51	46	44	50	40	36	55	41
Deltid	36	47	45	47	41	52	34	47
Slet ikke	6	4	3	3	6	7	1	2
Ved ikke	6	3	8	1	14	5	10	10
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	209	196	301	197	148	138	349	402
χ^2 -værdi	11,1*	6,4*	3,4	9,8*	10,5*	5,3	-	-

Tabel 3.32

Hvor meget interviewpersonen synes, at en kvinde med børn i skolealderen bør arbejde. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Fuldtid	73	73	70	71	61	63	77	62
Deltid	16	21	21	28	24	31	14	27
Slet ikke	3	2	1	0	4	3	0	1
Ved ikke	8	4	8	1	11	3	8	10
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	210	196	301	197	148	138	350	401
χ^2 -værdi	10,9*	19,9*	2,5	10,2*	15,4*	6,6*	-	-

Endelig er der spurgt til holdningen til arbejdet hos kvinder, hvis børn er flyttet hjemmefra, se tabel 3.33. Svarfordelingen i denne tabel svarer meget til svarfordelingen for kvinder uden børn (tabel 3.36), bortset fra at lidt færre af pakistanerne her svarer fuldtid.

Tabel 3.33

Hvor meget interviewpersonen synes, at en kvinde med børn, der er flyttet hjemmefra, bør arbejde. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Fuldtid	82	85	84	91	71	75	85	84
Deltid	7	8	6	7	10	14	6	6
Slet ikke	2	1	1	0	5	1	0	0
Ved ikke	9	7	8	2	14	9	9	10
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	210	196	301	197	147	138	350	401
χ^2 -værdi	71,7*	62,6*	1,2	13,0*	12,1*	23,4*	-	-

Samlet for disse tabeller må man sige, at holdningen til kvinders erhvervsdeltagelse for alle grupper afhænger meget af eventuelle børn og deres alder. Både for danskere og for indvandrerne gælder det således, at flertallet synes, at det bedste for kvinder med helt små børn er at arbejde deltid. Dog synes pakistanerne at være lidt mere tilbageholdende med hensyn til kvinders fuldtidsarbejde end de øvrige grupper, og en betydelig andel af pakistanerne og tyrkerne synes slet ikke, at kvinder med helt

små børn bør arbejde. En anden interessant konklusion baseret på disse tabeller er, at køn ikke lader til at betyde meget for holdningen til kvinders erhvervsarbejde. Der er kun små kønsforskelle, og når der er en kønsforskel, synes mændene, at kvinderne skal arbejde mere, end kvinderne synes.

Tabel 3.34

Hvor meget interviewpersonen synes, at en kvinde med børn i alderen 1-2 år bør arbejde, opdelt efter indvandringstidspunkt. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Indvandret som barn:						
Fuldtid	36	19	26	26	24	33
Deltid	46	62	49	71	49	53
Slet ikke	12	19	17	3	15	13
Ved ikke	6	0	9	0	12	0
Indvandret som voksen:						
Fuldtid	19	16	25	18	16	11
Deltid	48	56	56	75	50	74
Slet ikke	29	24	8	5	21	14
Ved ikke	4	3	11	2	13	0
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	8,3*	1,2	3,2	1,3	1,7	3,5

Vi kan have en tese om, at indvandrernes holdninger afhænger af, hvornår de er kommet til Danmark. Man kan forestille sig, at indvandrere, der er kommet til Danmark som voksne, er mere traditionelt indstillet end indvandrere, der er kommet til Danmark som børn, således at fx andelen, der slet ikke synes, at kvinder med små børn bør arbejde, afhænger af dette. I tabel 3.34 er svaret på spørgsmålet om arbejde blandt kvinder med børn i alderen 1-2 år derfor opdelt efter indvandringstidspunkt. Som forventet er der flere, der svarer fuldtid blandt dem, der er kommet til Danmark som børn, end blandt dem, der er kommet til Danmark som voksne (med undtagelse af de iranske mænd, hvor der ikke er nogen forskel). Forskellen er størst for de pakistanske kvinder (22 procentpoint) og de tyrkiske mænd (17 procentpoint), mens forskellen er mindst for de iranske mænd og tyrkiske kvinder. Det er altså tydeligt, at indvandringstidspunktet spiller en rolle for holdningen til kvinders erhvervsdeltagelse.

HUSARBEJDE OG FAMILIELIV

Den enkeltes tilknytning til arbejdsmarkedet og samspillet mellem arbejdslivet og familielivet vil blandt andet være påvirket af det omfang af husarbejde, som den pågældende skal påtage sig, og af forventningerne hos personen selv og i familien til omfanget og fordelingen af husarbejde i husholdningen. Forventninger til, hvor meget husarbejde der skal laves (og selvfølgelig hvor meget husarbejde, der rent faktisk laves) kan variere mellem indvandrergrupper. Dette kapitel indeholder en beskrivelse af, hvor meget tid indvandrerne fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere bruger på husarbejde, tilfredshed med fordelingen af husarbejde mellem partnerne (ægtefælle/samlever), og hvilke holdninger indvandrerne og danskerne har til fordelingen af husarbejdet mellem kønnene. Kapitlet indeholder også en beskrivelse af, hvor tilfredse indvandrerne er med deres familieliv.

Kapitlet viser, at:

- Indvandrerkvinderne laver mere husarbejde end danske kvinder – især kvinderne fra Tyrkiet og Pakistan. Det er især kvinder uden arbejde, der bruger meget tid på husarbejde, og en stor del af kvinderne fra Tyrkiet og Pakistan er uden arbejde. Men også når vi sammenligner de beskæftigede, laver kvinderne fra Tyrkiet og især fra Pakistan meget husarbejde.

- Der er ikke så stor forskel på, hvor meget husarbejde mændene fra de forskellige grupper laver.
- Med hensyn til de opgaver, der laves i hjemmet (madlavning, rengøring, tøjvask og børne-pasning), er pakistanerne og tyrkerne mere kønstraditionelle end danskerne, mens forskellene på iranerne og danskerne er mindre. Billedet er anderledes for de mere udadvendte aktiviteter. Kønsforskellene er forholdsvis små med hensyn til at hente og bringe børn, mens indvandrerne har en mere ligelig kønsfordeling end danskerne med hensyn til indkøb.
- Der er ikke store forskelle på, hvor tilfredse og utilfredse personerne med indvandrerbaggrund og dansk baggrund er med fordelingen af husarbejde mellem dem selv og ægtefælle/samlever. Langt de fleste er tilfredse. Der er dog nogle mindre forskelle.
- Kvinderne fra Tyrkiet er de mest utilfredse. Endvidere er mændene generelt lidt mere tilfredse end kvinderne, hvilket måske hænger sammen med, at mændene generelt laver mindre husarbejde end kvinderne.
- Tilfredshed afhænger i nogen grad af beskæftigelsesstatus. Den mest utilfredse gruppe er pakistanske kvinder i beskæftigelse. Det kan skyldes, at de pakistanske kvinder er den gruppe blandt de beskæftigede, som har mest husarbejde, hvilket kan gøre det svært at få familie og arbejdsliv til at hænge sammen.
- Grupperne varierer mht. holdninger til kønsroller i forhold til arbejdsdeling i husholdningen. Indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan er mere kønstraditionelle end danskerne og indvandrerne fra Iran. Dette gælder både kvinder og mænd. Indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan mener også i mindre grad end danskere og indvandrere fra Iran, at fædre er lige så gode til at passe deres børn som mødre.
- Der er stor forskel på, i hvor høj grad indvandrerne fra de tre grupper kan få hjælp fra familie, venner og bekendte til børnepasning og praktiske gøremål. Indvandrerne fra Iran har i mindre grad end indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan og end danskerne et netværk (især familie), som kan hjælpe dem.
- Indvandrerne fra Iran er mindre tilfredse med familielivet end de øvrige. Det skyldes især, at de er mere utilfredse med at være enlige end indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan og danskerne.

TIDSFORBRUG PÅ HUSARBEJDE

Der er store forskelle på, hvor meget tid mænd og kvinder fra de fire grupper bruger på husarbejde på en almindelig hverdag og en typisk weekend (se tabel 4.1 og 4.2). Inden for alle grupperne bruger kvinder dog i gennemsnit mere tid på husarbejde end mænd. Det gælder både på en almindelig hverdag og i weekenderne.

Indvandrerkvinderne bruger i gennemsnit mere tid på husarbejde end danske kvinder, både på en almindelig hverdag og i weekenderne. Især kvinderne fra Tyrkiet og Pakistan bruger meget tid på husarbejde. Mens danske kvinder i gennemsnit bruger 120 minutter på husarbejde på en almindelig hverdag, bruger kvinder fra Tyrkiet 168 minutter og kvinder fra Pakistan 214 minutter. I weekenderne bruger danske kvinder i gennemsnit 241 minutter på husarbejde, mens kvinderne fra Tyrkiet og Pakistan i gennemsnit bruger hhv. 292 og 349 minutter. Forskellene på danske kvinder og kvinder fra Iran er forholdsvis små (forskellen på den tid, de to grupper af kvinder i gennemsnit bruger på husarbejde på en almindelig hverdag, er ikke statistisk signifikant).

Forskellene i tidsforbrug på husarbejde er meget mindre for mændene end for kvinderne. Indvandrermandene bruger lidt mere tid på husarbejde på en almindelig hverdag og lidt mindre tid på husarbejde i weekenderne end danske mænd. At indvandrermandene laver en forholdsvis lille andel af deres husarbejde i weekenderne kan skyldes, at de i større omfang end danske mænd arbejder på skæve tidspunkter (jf. kapitel 3). Det skal dog bemærkes, at forskellene på indvandrermandene og danske mænd ikke er statistisk signifikante – med undtagelse af mændene fra Tyrkiet, som bruger signifikant mindre tid på husarbejde i weekenden end danske mænd.

Tabel 4.1

Gennemsnitligt antal minutter interviewpersonen almindeligvis bruger på husarbejde¹ på en hverdag, opdelt efter familietyper. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. (Standardafvigelse i parentes).

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Par uden børn	74,0 (57,2)	120,9 (89,7)	70,1 (47,2)	128,0 (96,1)	96,8* (52,3)	165,5 (195,0)	69,7 (44,1)	116,2 (121,0)
Enlig uden børn	67,2 (57,8)	88,4 (55,5)	83,8 (56,4)	83,7 (58,3)	86,2 (55,2)	89,1 (104,0)	74,4 (113,5)	79,0 (97,5)
Par med børn	82,4 (83,2)	182,5* (122,0)	99,5* (70,6)	155,3* (82,9)	83,4 (81,8)	231,7* (122,5)	81,4 (53,2)	137,0 (66,9)
Enlig med børn	-	160,7* (82,8)	75,0 (38,7)	149,2 (59,2)	-	251,0* (215,6)	81,7 (29,0)	119,9 (76,9)
Gennemsnit for alle	78,9 (76,2)	167,7* (114,9)	87,5* (61,6)	129,9 (82,1)	85,3 (73,9)	213,8* (139,3)	77,0 (77,1)	119,1 (89,1)

1. Husarbejdet er eksklusiv børnepasning.

Tabel 4.2

Gennemsnitligt antal minutter interviewpersonen almindeligvis bruger på husarbejde¹ i en weekend, opdelt efter familietyper. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. (Standardafvigelse i parentes).

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Par uden børn	130,4 (133,2)	210,5 (123,5)	141,2 (98,0)	228,7 (150,4)	172,5 (77,7)	233,6 (161,5)	171,8 (158,6)	231,2 (131,7)
Enlig uden børn	94,7 (84,9)	191,6* (133,5)	153,3* (106,6)	170,8 (125,4)	149,8 (99,0)	240,4* (257,1)	115,7 (109,8)	142,0 (84,4)
Par med børn	146,6* (146,1)	310,4 (217,1)	204,5 (141,2)	327,0* (180,0)	162,0* (154,6)	376,1* (217,9)	221,1 (163,8)	287,1 (156,9)
Enlig med børn	-	301,9* (198,9)	135,0 (75,5)	312,9* (148,7)	-	301,7 (91,2)	317,6 (328,2)	237,8 (106,8)
I alt	136,1* (136,1)	292,4* (206,6)	171,3 (122,6)	264,4* (170,5)	160,4 (137,5)	349,4* (217,4)	179,7 (159,4)	240,8 (146,0)

1. Husarbejdet er eksklusiv børnepasning.

Som det også fremgår af tabel 4.1 og 4.2, afhænger tidsforbruget for husarbejde af familietype, især for kvinderne. Generelt er det personer

med børn, som bruger meget tid på husarbejde på en almindelig hverdag. Mænd fra Pakistan er dog en undtagelse herfra, idet mænd fra Pakistan med børn bruger mindre tid på husarbejde end mænd fra Pakistan uden børn.

For kvindernes vedkommende er det enlige uden børn, som bruger mindst tid på husarbejde på en almindelig hverdag, mens det for mændene er enten enlige uden børn eller mænd, der lever i parforhold uden børn, som bruger mindst tid på husarbejde (med undtagelse af mændene fra Pakistan). Det er også generelt personer med børn, som bruger mest tid på husarbejde i weekenden. Undtagelserne herfra er mænd fra Pakistan og Iran. Det er især blandt kvinder med børn, at kvinderne fra Tyrkiet og Pakistan bruger mere tid på husarbejde end danske kvinder. Én af forklaringerne herpå kan være, at kvinderne fra Tyrkiet og Pakistan i gennemsnit har flere børn end de danske kvinder (jf. kapitel 2).

Beskæftigelsesstatus påvirker tiden, der bruges på husarbejde på en almindelig hverdag og i weekenderne (se tabel 4.3 og 4.4). Generelt bruger de beskæftigede mindre tid på husarbejde på en almindelig hverdag end personer, der ikke er i beskæftigelse. Forskellene på beskæftigede og ikke-beskæftigede er især store for mænd og kvinder fra Tyrkiet og for kvinder fra Pakistan. De beskæftigede laver til gengæld typisk mere husarbejde i weekenden end personer uden beskæftigelse. Undtagelser herfra er mændene fra Pakistan og Tyrkiet, hvor de beskæftigede laver mindre husarbejde i weekenderne end personer uden beskæftigelse. Sandsynligvis kan dette forklares med, at de beskæftigede mænd fra Tyrkiet og Pakistan i meget høj grad arbejder i weekenden (jf. kapitel 3). Forskellene på tidsforbruget på husarbejde i weekenderne for beskæftigede og ikke-beskæftigede er dog forholdsvis små og kun statistisk signifikante for mændene fra Tyrkiet.

Blandt de beskæftigede bruger indvandrerne i gennemsnit mere tid på husarbejde på en almindelig hverdag end danskerne. Det gælder både mændene og kvinderne (beskæftigede mænd fra Tyrkiet er en undtagelse herfra). Indvandrerkvinderne, som er i beskæftigelse, bruger også mere tid på husarbejde i weekenderne end danske kvinder i beskæftigelse, mens det omvendte gør sig gældende for mændene. Både blandt de beskæftigede og ikke-beskæftigede er det kvinderne fra Tyrkiet og især kvinderne fra Pakistan, der i gennemsnit bruger mest tid på husarbejde.

Tabel 4.3

Gennemsnitligt antal minutter interviewpersonen almindeligvis bruger på husarbejde¹ på en hverdag, opdelt efter beskæftigelsesstatus. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. (Standardafvigelse i parentes).

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Beskæftigede	70,8* (63,4)	149,9* (96,4)	88,7 (63,5)	123,6 (79,3)	84,1 (71,5)	177,0* (105,6)	73,1* (47,4)	116,1 (82,5)
Ikke-beskæftigede	102,2 (104,3)	180,3 (127,4)	84,2 (57,1)	135,9 (84,8)	95,2 (84,5)	226,9 (148,1)	96,7 (150,7)	126,9 (103,7)
I alt	78,9 (76,2)	167,7 (114,9)	87,5 (61,6)	129,9 (82,1)	85,3 (73,9)	213,8 (139,3)	77,0 (77,1)	119,1 (89,1)

1. Husarbejdet er eksklusiv børnepasning.

Tabel 4.4

Gennemsnitligt antal minutter interviewpersonen almindeligvis bruger på husarbejde¹ i en weekend, opdelt efter beskæftigelsesstatus. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. (Standardafvigelse i parentes).

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Beskæftigede	122,0* (121,5)	290,9 (184,7)	178,8 (133,7)	270,4 (178,4)	157,3 (105,8)	357,3 (188,3)	185,4 (149,6)	258,8* (151,4)
Ikke-beskæftigede	184,0 (171,2)	286,8 (222,4)	157,8 (100,9)	259,8 (164,4)	179,1 (231,2)	339,1 (215,8)	156,7 (198,6)	200,6 (122,9)
I alt	136,1 (136,1)	292,4 (206,6)	171,3 (122,6)	264,4 (170,5)	160,4 (137,5)	349,4 (217,4)	179,7 (159,4)	240,8 (146,0)

1. Husarbejdet er eksklusiv børnepasning.

Den tid, der bruges på husarbejde, kan forventes at være mindre for indvandrere, der er kommet til Danmark som børn, end for indvandrere, der er kommet til Danmark som voksne. For det første fordi indvandrere, der er kommet til Danmark som børn, har mere uddannelse og i højere grad er i beskæftigelse end andre indvandrere (der er dog undtagelser herfra, jf. kapitel 3). Beskæftigede bruger mindre tid på husarbejde end ikke-beskæftigede. For det andet fordi det kan forventes, at de indvandrere, der er kommet til Danmark som børn, i højere grad end andre indvandrere er påvirket af normer og holdninger hos danskerne, fx normer omkring omfang og fordeling af husarbejde. Indvandrerne, der er

kommet til Danmark i 0-15-års-alderen, bruger da også generelt mindre tid på husarbejde end andre indvandrere (jf. tabel 4.5 og 4.6). Dette gælder i særlig grad for kvinderne. Forskellene er dog kun signifikante for iranerne. Især blandt de iranske kvinder er der store forskelle på tiden, der bruges på husarbejde, for dem, der er kommet til Danmark som børn, og dem, der er kommet til Danmark som voksne.

Tabel 4.5

Gennemsnitligt antal minutter interviewpersonen almindeligvis bruger på husarbejde¹ på en hverdag, opdelt efter alder ved indvandring. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Aldersgruppen 18-45 år. (Standardafvigelse i parentes).

	Tyrkiet		Iran		Pakistan	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0-15 år	86,6	147,5	72,0*	83,7*	79,8	184,5
	(73,6)	(73,7)	(54,7)	(54,1)	(70,4)	(165,1)
16+ år	76,6	178,7	91,8	149,7	87,7	219,1
	(77,6)	(128,3)	(63,9)	(85,2)	(75,9)	(125,0)
I alt	78,9	167,7	87,5	129,9	85,3	213,8
	(76,2)	(114,9)	(61,6)	(82,1)	(73,9)	(139,3)

1. Husarbejdet er eksklusiv børnepasning.

Tabel 4.6

Gennemsnitligt antal minutter interviewpersonen almindeligvis bruger på husarbejde¹ i en weekend, opdelt efter alder ved indvandring. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Aldersgruppen 18-45 år. (Standardafvigelse i parentes).

	Tyrkiet		Iran		Pakistan	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
0-15 år	129,9	274,9	134,8*	168,6*	141,8	305,4
	(124,2)	(161,4)	(104,8)	(130,3)	(89,5)	(188,5)
16+ år	139,2	311,6	181,8	307,4	170,1	360,8
	(140,9)	(222,5)	(127,0)	(170,0)	(154,4)	(210,7)
I alt	136,1	292,4	171,3	264,4	160,4	349,4
	(136,1)	(206,6)	(122,6)	(170,5)	(137,5)	(217,4)

1. Husarbejdet er eksklusiv børnepasning.

I tabel 4.7 er det vist, hvordan husholdningsarbejdet er fordelt i forhold til nogle specifikke opgaver (indkøb, madlavning, rengøring og tøjvask,

henten og bringen børn fra og til daginstitution, skole og fritidsaktiviteter samt passe syge børn på arbejdsdage). Tabellen er kun lavet for interviewpersoner, som har en ægtefælle eller samlever, idet det giver mest mening at se på fordelingen af husarbejdet for denne gruppe. For hver husholdningsopgave har interviewpersonen angivet, hvem der står for udførelsen af opgaven: Interviewpersonen selv, både interviewperson og ægtefælle/samlever, ægtefælle/samlever eller hverken interviewperson eller ægtefælle/samlever.

Hvordan mændene og kvinderne fordeler husarbejdet varierer for husholdningsopgaverne. Ser vi først på indkøb, er dette generelt noget, som indvanderparrene er lige om. Både mænd og kvinder fra Tyrkiet, Iran og Pakistan deltager således i familiens indkøb. Kønsforskellene er lidt større for danskerne, for hvem indkøb i højere grad er en kvindebeskæftigelse.

Med hensyn til madlavning er kønsforskellene generelt noget større hos indvanderne end hos danskerne. Hos omkring to ud af tre af de tyrkiske og pakistanske par er det kvinden, som står for madlavningen uden hjælp fra ægtefællen/samleveren, mens det samme gælder knap halvdelen af de danske par. De iranske par ligner i højere grad de danske par mht., hvem der står for madlavningen, selvom kvinderne hos de iranske par også i højere grad står for madlavningen end kvinderne hos de danske par.

Tabel 4.7

Hvem der står for udførelse af husholdningsopgaver i husstanden. Indvandre-re fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, som lever i parforhold. Alders-gruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Købe ind:								
Hverken interviewper- son eller ægtefælle/ samlever	1	3	1	2	2	3	0	1
Interviewpersonen	18	24	23	30	30	37	16	54
Både interviewperson og ægtefælle/ samlever	52	44	57	49	43	39	47	36
Ægtefælle/samlever	29	29	19	19	26	21	36	9
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	173	156	174	120	117	115	233	278

χ^2 -værdi	2,6	48,6*	15,3*	21,3*	12,1*	15,5*		
Lave mad:								
Hverken interview- person eller ægte- fælle/samlever	1	1	0	1	0	1	0	1
Interviewperson	8	69	10	56	10	77	21	49
Både interviewperson og ægtefælle/ samlever	27	21	51	34	23	20	44	31
Ægtefælle/samlever	64	10	40	9	67	2	36	19
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	173	156,0	174,0	120,0	117,0	115,0	233,0	278
χ^2 -værdi	37,8*	15,8*	8,7*	6,1	30,2*	31,7*		
Gøre rent og vaske tøj:								
Hverken interview- person eller ægte- fælle/samlever	1	3	1	2	1	2	1	2
Interviewperson	5	67	11	41	15	57	7	56
Både interviewperson og ægtefælle/ samlever	30	22	52	45	38	31	53	37
Ægtefælle/samlever	65	7	37	13	47	10	39	5
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	172	156	174	120	117	115	233	278
χ^2 -værdi	27,0*	9,8*	2,2	10,9*	10,0*	2,8		
Hente og bringe børn fra og til daginstitution, skole og fritidsaktivite- ter:								
Hverken interview- person eller ægte- fælle/samlever	6	6	1	6	1	3	0	2
Interviewperson	19	31	24	26	23	38	17	38
Både interviewperson og ægtefælle/ samlever	43	40	55	41	50	42	61	47
Ægtefælle/samlever	31	23	20	27	26	17	22	13
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	113	96	92	66	80	71	118	166
χ^2 -værdi	12,7*	8,4*	2,9	10,6*	3,6	0,9		
Passe syge børn på arbejdsdage:								
Hverken interview- person eller ægte- fælle/samlever	3	3	5	4	3	2	1	8
Interviewperson	9	50	14	35	15	58	10	36
Både interviewperson og ægtefælle/ samlever	40	34	52	51	35	29	61	48
Ægtefælle/samlever	48	13	29	11	46	11	28	8
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	131	128	105	75	93	91	148	192
χ^2 -værdi	14,8*	11,8*	4,3*	1,8	14,9*	16,9*		

Blandt de tyrkiske par er det også i høj grad kvinderne, der står for tøjvask og rengøring. Blandt pakistanerne er der også flere kvinder end blandt danskerne, som alene står for rengøring og tøjvask, men samtidig er der også flere mænd blandt pakistanerne, som alene står for rengøring og tøjvask.

Med hensyn til at hente og bringe børn fra og til daginstitution, skole og fritidsaktiviteter samt passe syge børn på arbejdsdage er der selvfølgelig en del af parrene, for hvem dette ikke er relevant, fordi de ikke har børn, og derfor er det ikke alle interviewpersonerne, der har besvaret spørgsmålene omkring børn. Fordelingen af at hente og bringe børn synes meget lige på tværs af køn og grupper. Til gengæld gælder det for alle uanset oprindelsesland, at kvinderne oftere end mændene har ansvaret for at passe syge børn på arbejdsdage, især blandt indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan.

Med hensyn til de opgaver, der laves i hjemmet (madlavning, rengøring og tøjvask samt børnepasning), er pakistanerne og tyrkerne mere kønstraditionelle end danskerne (det er i høj grad kvinderne, der varetager opgaverne), mens forskellene på iranerne og danskerne er mindre. Det samme er ikke tilfældet for de mere udadvendte aktiviteter. Kønsforskellene er forholdsvis små med hensyn til at hente og bringe børn, mens indvandrere har mere ligelig kønsfordeling end danskerne med hensyn til indkøb.

I tabel 4.8-4.10 er vist, hvordan fordelingen af husholdningsopgaver mellem interviewpersonen og ægtefællen/samleveren afhænger af, om parret har børn. Det skal bemærkes, at der i nogle af grupperne er meget få, der ikke har børn, hvilket gør sammenligninger usikre.

Tabel 4.8

Hvem der står for indkøb i husstanden, fordelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, som lever i parforhold. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Hverken interview- person eller ægte- fælle/samlever	1	2	0	2	2	1	0	0
Interviewperson	19	23	26	27	27	40	18	59
Både interview- person og ægte- fælle/samlever	52	45	55	48	42	40	46	30
Ægtefælle/samlever	28	29	19	23	28	20	36	11
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	146	143	121	84	102	106	171	207
Har ikke børn:								
Hverken interview- person eller partner	0	8	2	0	0	22	2	1
Interviewperson	15	38	15	36	47	11	11	39
Både interview- person og partner	52	23	64	53	47	33	50	54
Ægtefælle/samlever	33	31	19	11	7	33	37	6
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	27	13	53	36	15	9	62	71
X ² -værdi (inden for gruppen)	0,6	3,9	4,9	3,4	4,4	17,0*	4,0	13,9*

Tabel 4.9

Hvem der står for at lave mad i husstanden, fordelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, som lever i parforhold. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Hverken interview-person eller partner	1	1	0	1	0	0	0	1
Interviewperson	5	67	10	57	12	76	20	56
Både interview-person og partner	26	23	51	38	22	22	45	25
Ægtefælle/samlever	67	9	39	4	67	2	35	18
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	146	143	121	84	102	106	171	207
Har ikke børn:								
Hverken interview-person eller partner	0	0	0	0	0	11	0	3
Interviewperson	22	85	9	53	0	89	21	30
Både interview-person og partner	30	0	49	25	33	0	40	46
Ægtefælle/samlever	48	15	42	22	67	0	39	21
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	27	13	53	36	15	9	62	71
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	9,7*	4,1	0,1	11,3*	2,5	14,1*	0,5	17,0*

Tabel 4.10

Hvem der står for at gøre rent og vaske tøj i husstanden, fordelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, som lever i parforhold. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Hverken interview-person eller partner	1	3	1	2	1	1	1	2
Interviewperson	4	66	11	48	11	59	8	60
Både interview-person og partner	27	23	53	42	39	31	52	33
Ægtefælle/samlever	68	7	36	8	49	8	40	5
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	145	143	121	84	102	106	171	207
Har ikke børn:								
Hverken interview-person eller partner	0	0	0	0	0	11	2	1
Interviewperson	7	77	11	25	40	33	5	44
Både interview-person og partner	44	15	49	53	27	33	56	48
Ægtefælle/samlever	48	8	40	22	33	22	37	7
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	27	13	53	36	15	9	62	71
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	4,5	1,0	0,7	8,6*	9,1*	7,6*	1,3	6,5*

Med hensyn til indkøb er der kun signifikant forskel på par med og uden børn for danske kvinder. De danske kvinder med børn står i højere grad for indkøb i husstanden end kvinder uden børn. Med hensyn til madlavning finder vi for mænd fra Tyrkiet og kvinder fra Danmark, at kvinderne i højere grad laver mad hos parrene med børn end hos parrene uden børn. Billedet er mere broget for kvinderne fra Iran og Pakistan. For kvinderne fra Iran, Pakistan og Danmark og mændene fra Pakistan står kvinderne i par med børn i højere grad for rengøring og tøjvask end hos par uden børn.

TILFREDSHED MED FORDELINGEN AF HUSARBEJDE

Der er ikke store forskelle på, hvor tilfreds eller utilfreds personerne med indvandrerbaggrund og dansk baggrund er med fordelingen af husarbejdet mellem dem selv og ægtefællen/samleveren. Længst de fleste er tilfredse (tabel 4.11). Kvinderne fra Tyrkiet er mest utilfredse, og det er da også den gruppe, som sammen med kvinderne fra Pakistan laver mest husarbejde. Der er derudover nogle mindre forskelle, fx er mændene generelt lidt mere tilfredse end kvinderne, hvilket måske hænger sammen med, at kvinderne generelt laver mere husarbejde end mændene.

Tabel 4.11

Interviewpersonens tilfredshed med den måde, hvorpå interviewpersonen og ægtefællen/samleveren har fordelt husholdningsarbejdet. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, som lever i parforhold. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Meget tilfreds	73	56	76	66	72	60	78	63
Ret tilfreds	22	25	20	23	18	27	20	28
Ret utilfreds	4	12	3	7	4	8	2	7
Meget utilfreds	0	7	1	3	3	2	0	2
Ved ikke	1	1	0	1	3	3	0	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	174	156	174	120	119	117	233	278
χ^2 -værdi	1,7	9,9*	4,1	3,3	10,9*	5,5		

Både karakteristika ved arbejdslivet og familielivet har betydning for balancen mellem familie og arbejdsliv og dermed formodentlig også for tilfredsheden med fordelingen af husarbejdet. Derfor er tilfredsheden med fordelingen af husarbejdet vist for hhv. beskæftigede og ikke-beskæftigede og for interviewpersoner med og uden børn i de nedenstående tabeller.

Tabel 4.12 viser, om der er forskelle på personer i beskæftigelse og personer uden beskæftigelse mht. tilfredshed med fordelingen af husarbejdet. For danskerne og iranerne er der forholdsvis små forskelle på de beskæftigede og ikke-beskæftigede. For de pakistanske og tyrkiske

mænd er de beskæftigede en smule mere tilfredse med fordelingen af husarbejdet end de ikke-beskæftigede.

Beskæftigede kvinder fra Pakistan er den gruppe, som er mest utilfredse, hvilket kan hænge sammen med, at de pakistanske kvinder laver meget husarbejde sammenlignet med de andre beskæftigede. Pakistanske kvinder i beskæftigelse er således mindre tilfredse med fordelingen af husarbejdet end pakistanske kvinder uden beskæftigelse. Forskellen er dog ikke statistisk signifikant – måske fordi antallet af kvinder fra Pakistan, som er med i undersøgelsen, er forholdsvis lavt. Måske skyldes utilfredsheden hos de beskæftigede pakistanske kvinder, at det er svært for de forholdsvis få pakistanske kvinder, som arbejder, at håndtere familiens og vennernes forventninger til omfanget af hendes husarbejde. Eller måske skyldes utilfredsheden, at kvinderne fra Pakistan har forholdsvis mange børn, hvilket kan gøre det sværere at få dagligdagen til at hænge sammen. Blandt de tyrkiske kvinder, som også i gennemsnit laver meget husarbejde, er de beskæftigede dog mere tilfredse med arbejdsdelingen i hjemmet end de ikke-beskæftigede.

Tabel 4.12

Interviewpersonens tilfredshed med den måde, hvorpå interviewpersonen og ægtefællen/samleveren har fordelt husholdningsarbejdet, opdelt efter beskæftigelsesstatus. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, som lever i parforhold. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Beskæftigede:								
Meget tilfreds	75	61	76	68	73	51	78	61
Ret tilfreds	20	26	20	19	21	30	20	29
Ret utilfreds	4	9	4	10	3	12	2	8
Meget utilfreds	0	3	0	3	1	2	0	3
Ved ikke	0	1	0	0	2	5	0	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	138	78	133	63	96	43	218	211
Ej beskæftigede:								
Meget tilfreds	64	49	77	62	68	63	80	69
Ret tilfreds	30	25	15	29	5	27	13	25
Ret utilfreds	3	14	3	4	9	7	0	5
Meget utilfreds	0	12	5	4	9	1	0	1
Ved ikke	3	0	0	2	9	1	7	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	33	76	39	56	22	70	15	67
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	6,2	8,4*	7,4*	4,1	9,3*	1,8	15,2*	1,8

Tabel 4.13

Interviewpersonens tilfredshed med den måde, hvorpå interviewpersonen og ægtefællen/samleveren har fordelt husholdningsarbejdet, opdelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, som lever i parforhold. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Meget tilfreds	73	57	79	66	75	61	80	59
Ret tilfreds	22	24	16	22	16	27	19	29
Ret utilfreds	3	11	3	6	4	9	1	9
Meget utilfreds	0	7	2	5	3	2	0	2
Ved ikke	1	1	0	1	3	1	1	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	147	143	122	83	102	107	171	207
Har ikke børn:								
Meget tilfreds	70	46	69	65	59	50	73	72
Ret tilfreds	22	31	27	27	29	30	23	24
Ret utilfreds	7	15	4	8	6	0	5	1
Meget utilfreds	0	8	0	0	0	0	0	3
Ved ikke	0	0	0	0	6	20	0	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	27	13	52	37	17	10	62	71
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	1,1	0,8	3,3	2,8	4,4	6,1	3,8	6,0

Vi har også sammenlignet tilfredsheden med fordelingen af husarbejde for personer med skæve og regelmæssige arbejdstider og for personer, der arbejder på hhv. fuldtid og deltid (tallene er ikke vist i rapporten), men der er kun meget små og ikke signifikante forskelle på disse grupper.

Tabel 4.13 viser, om der er forskelle på personer med børn og uden børn mht. tilfredshed med fordelingen af husarbejdet. Med undtagelse af danske kvinder er det personer med børn, som er mest tilfredse med fordelingen af husarbejdet. Forskellene er dog ikke statistisk signifikante.

HJÆLP FRA SOCIALE NETVÆRK

Det kan være nemmere at få tingene til at gå op i familien (herunder at få familie- og arbejdsliv til at hænge sammen), hvis man i en pludselig opstået situation kan få familie eller venner til at hjælpe med husholdningsopgaver eller børnepasning. En tidligere undersøgelse har vist, at indvandrere fra nogle grupper i højere grad end danskere mangler et socialt netværk, som kan aflaste dem mht. husholdningsopgaver og børnepasning, bl.a. fordi de ikke har så meget familie i Danmark (se Jeppesen & Nielsen, 2001).

Tabel 4.14 viser, om interviewerpersonerne kan få hjælp fra hhv. familie og venner og bekendte, hvis der pludselig opstår en situation, hvor de har behov for hjælp til børnepasning. Over halvdelen af danskerne og indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan kan altid få hjælp til at få deres børn passet af andre familiemedlemmer, mens det samme kun er tilfældet for en tredjedel af indvandrere fra Iran. Dette hænger sandsynligvis sammen med, at indvandrere fra Iran er kommet til Danmark som flygtninge eller familiesammenførte til flygtninge og derfor ikke har så meget familie i Danmark som indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan, der primært er kommet til Danmark som familiesammenførte. Omkring 40 pct. af indvandrere fra Iran har slet ikke familie i Danmark, som kan hjælpe dem med børnepasning. Selvom indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan er meget bedre stillet med hensyn til familienetværk end indvandrere fra Iran, så har de mindre muligheder end danskerne for at få hjælp fra familie i tilfælde af behov for hjælp til børnepasning. Der er mindre forskelle på grupperne mht., om de kan få hjælp fra venner, bekendte og naboer til børnepasning.

Tabel 4.14

Fordeling på om interviewpersonen, hvis der opstår en situation, hvor han/hun har brug for hjælp til at få passet børn, fx pga. af sygdom eller pludseligt arbejde, kan regne med hjælp fra andre. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, som har børn. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Forældre og anden familie:								
Altid	73	66	32	28	60	60	73	68
Ofte	6	9	8	8	14	4	12	16
Af og til	4	10	2	3	5	3	6	3
Sjældent	9	7	15	17	9	15	7	10
Aldrig	8	3	42	44	12	17	1	2
Ved ikke	0	1	1	0	1	1	0	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	146	165	125	109	101	115	177	249
χ^2 -værdi	13,4*	17,0*	101,0*	117,3*	18,7*	36,6*		
Venner, bekendte og naboer:								
Altid	50	42	41	31	31	34	40	37
Ofte	16	20	7	16	11	19	15	20
Af og til	12	13	13	12	20	10	16	17
Sjældent	16	17	29	34	26	26	23	20
Aldrig	5	5	9	5	7	7	3	4
Ved ikke	2	3	2	2	6	4	4	2
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	147	165	125	109	101	115	177	249
χ^2 -værdi	7,5	2,3	11,2*	8,6	5,9	5,0		

Tabel 4.15 viser, om interviewpersonerne kan få hjælp fra hhv. familie og venner og bekendte til praktiske problemer i husholdningen. Konklusionerne er omtrent de samme som mht. børnepasning. Igen er det indvandrerne fra Iran, som i høj grad ikke kan få hjælp til praktiske gøremål fra familie.

Tabel 4.15

Fordeling på om interviewpersonen, hvis han/hun har brug for hjælp til praktiske problemer, som fx madlavning, rengøring, vask eller andre huslige gøremål, kan regne med hjælp fra andre. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Forældre og anden familie:								
Altid	58	61	41	37	55	54	67	66
Oft	12	8	3	10	7	6	10	13
Af og til	9	13	6	7	5	7	6	7
Sjældent	14	11	16	16	16	16	14	13
Aldrig	5	6	32	30	16	16	2	2
Ved ikke	2	1	2	0	1	1	1	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	210	165	304	200	148	139	356	407
χ^2 -værdi	10,8*	19,1*	129,2*	117,9*	37,0*	49,0*		
Venner, bekendte og naboer:								
Altid	41	32	35	34	25	30	44	43
Oft	17	22	13	16	17	16	20	21
Af og til	15	17	11	11	15	13	11	14
Sjældent	21	24	27	33	24	25	19	18
Aldrig	3	1	7	5	12	9	3	4
Ved ikke	2	4	6	2	7	7	3	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	210	195	305	200	149	12	356	407
χ^2 -værdi	3,2	16,9*	19,1*	18,8*	31,1*	29,1*		

Et andet spørgsmål er, om der er forskel på indvandrere med og uden børn med hensyn til deres netværk. Tabel 4.16 og 4.17 sammenligner, i hvor høj grad interviewpersoner med og uden børn kan få hjælp til husholdningsopgaver fra hhv. familie og venner. Den generelle tendens er, at indvandrere og danskere uden børn i størst omfang kan få hjælp fra deres netværk. Det vil sige, at det især er børnefamilier blandt indvandrerne, der mangler netværk, der kan hjælpe dem med husholdningsopgaver. Det gælder ikke mindst indvandrerne fra Iran.

Tabel 4.16

Fordeling på om interviewpersonen, hvis han/hun har brug for hjælp til praktiske problemer som madlavning, rengøring, vask eller andre huslige gøremål kan regne med hjælp fra familien, opdelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Altid	57	60	33	22	56	50	62	58
Ofte	13	8	2	12	8	6	11	14
Af og til	10	14	6	8	7	8	8	9
Sjældent	16	11	26	19	14	18	18	18
aldrig	3	6	32	39	13	16	1	2
Ved ikke	1	1	2	0	2	2	1	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	148	165	125	109	101	115	177	248
Har ikke børn:								
Altid	60	70	46	56	51	71	73	78
Ofte	11	3	4	8	4	4	10	11
Af og til	5	10	7	5	2	4	3	3
Sjældent	11	10	10	11	21	4	10	6
Aldrig	8	3	32	20	21	17	3	2
Ved ikke	5	3	2	0	0	0	0	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	62	30	179	91	47	24	179	158
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	6,4	3,7	14,5*	24,7*	5,6	5,0	14,9*	22,9*

Tabel 4.17

Fordeling på om interviewpersonen, hvis han/hun har brug for hjælp til praktiske problemer, som fx madlavning, rengøring, vask eller andre huslige gøremål, kan regne med hjælp fra venner og bekendte, opdelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Altid	37	32	30	23	24	25	32	34
Ofte	17	21	12	17	17	16	21	22
Af og til	16	18	11	10	17	16	11	17
Sjældent	23	25	38	41	27	27	29	23
aldrig	3	1	3	5	10	8	2	4
Ved ikke	3	4	6	4	6	9	5	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	148	165	125	109	101	115	177	249
Har ikke børn:								
Altid	52	37	39	47	27	50	56	58
Ofte	18	23	14	14	19	21	17	19
Af og til	13	17	11	12	10	0	10	9
Sjældent	15	17	20	22	19	17	9	10
aldrig	3	0	9	4	17	13	5	3
Ved ikke	0	7	6	0	8	0	2	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	62	30	180	91	48	24	179	158
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	6,2	1,9	15,0*	18,1*	3,5	11,6*	35,3*	26,8*

HOLDNINGER TIL ARBEJDSDELING MELLEM KØNNENE

Holdningerne til kønsroller kan have betydning for mænds og kvinders arbejdsudbud og fordelingen af arbejdsopgaver i hjemmet og dermed også for samspillet mellem arbejdslivet og familielivet. Tabel 4.18 viser indvandrernes og danskernes holdning til, om det er moderen eller faderen, der skal stå for forskellige opgaver i husholdningen.

Mht. om det er moderen eller faderen, der skal stå for indkøb, er der kun små forskelle mellem de fire grupper. Langt hovedparten mener, at moderen og faderen skal deles om at købe ind (pakistanske kvinder

har dog en højere andel, der mener, det mest er moderens opgave at købe ind).

Mht. madlavning, rengøring og vask og børnepasning er der større forskelle på grupperne. Over 90 pct. af danskerne mener, at moderen og faderen bør deles om disse opgaver, hvilket er flere end i indvandrergupperne. Indvandrerne fra Iran er den gruppe, der ligner danskerne mest. Her er det mellem 83 og 88 pct., som mener, at moderen og faderen skal deles om at lave mad, rengøring og tøjvask og børnepasning, mens lidt over 10 pct. mener, at det er moderen, som mest eller kun skal tage sig af disse opgaver.

Tabel 4.18

Interviewpersonens holdning til om det er moderen eller faderen, der skal varetage bestemte opgaver i husholdningen. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Købe ind:								
Kun faderen	3	3	1	2	1	3	0	0
Mest faderen	5	6	3	2	3	4	1	2
Skal deles om det	85	81	87	88	86	76	92	93
Mest moderen	6	8	4	8	5	12	5	4
Kun moderen	0	1	1	1	1	3	1	0
Ved ikke	1	1	3	1	3	2	2	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	210	196	303	199	148	139	355	406
X ² -værdi	20,7*	25,6*	9,7*	9,2*	8,0*	34,4*		
Lave mad:								
Kun faderen	0	1	1	1	0	2	0	0
Mest faderen	1	2	1	1	1	1	1	0
Skal deles om det	59	66	83	83	65	52	91	95
Mest moderen	31	26	10	11	29	37	6	3
Kun moderen	8	6	3	4	4	7	1	0
Ved ikke	1	1	2	1	1	1	2	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	209	196	304	199	148	139	355	407
X ² -værdi	95,2*	100,5*	12,3*	31,9*	61,0*	155,4*		
Gøre rent og vaske tøj:								
Kun faderen	0	1	0	2	0	1	0	0
Mest faderen	1	1	0	1	1	1	0	1
Skal deles om det	60	62	87	87	79	72	90	93
Mest moderen	32	30	9	7	14	21	6	5
Kun moderen	6	6	2	3	5	4	1	0
Ved ikke	1	1	2	1	1	1	2	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	209	196	305	199	148	139	355	407
X ² -værdi	87,1*	102,2*	2,9	15,2*	16,9*	49,7*		
Passe børn:								
Kun faderen	0	0	0	1	1	0	0	0
Mest faderen	1	1	0	1	0	1	0	0
Skal deles om det	78	76	85	88	79	78	94	98
Mest moderen	18	18	11	8	16	18	4	1
Kun moderen	2	4	2	2	2	1	0	0
Ved ikke	0	1	2	1	2	1	2	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	209	196	305	199	148	139	355	407
X ² -værdi	43,3*	82,0*	18,1*	29,6*	29,9*	62,8*		

Indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan har mere traditionelle holdninger til kønsrollemønstrene end danskerne og iranerne. En forholdsvis stor del af indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan mener, at det mest eller kun er moderen, der skal stå for rengøring og tøjvask (over 19 pct.) og især for madlavning (over 30 pct.). Også mht. børnepasning mener mange af indvandrerne fra Pakistan og Tyrkiet, at det mest eller kun er moderen, der skal stå for denne opgave (over 18 pct.).

Tabel 4.19-4.22 viser, om holdningerne til, hvem der skal stå for indkøb, madlavning, rengøring og tøjvask, afhænger af, om interviewpersonen har børn eller ej. Tendensen er, at en større andel af interviewpersonerne uden børn end af interviewpersonerne med børn mener, at moderen og faderen skal deles om madlavning og rengøring, mens billedet er mere uklart mht. indkøb og børnepasning.

Tabel 4.19

Interviewpersonens holdning til om det er moderen eller faderen, der skal stå for indkøb, opdelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Kun faderen	2	2	2	3	2	3	0	1
Mest faderen	5	5	2	2	2	3	0	2
Skal deles om								
det	87	82	89	83	88	76	95	92
Mest moderen	5	8	4	12	5	13	3	4
Kun moderen	0	1	2	1	0	3	1	0
Ved ikke	0	1	2	0	3	3	1	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	148	165	123	109	101	115	177	248
Har ikke børn:								
Kun faderen	5	6	1	1	0	4	1	0
Mest faderen	5	10	4	1	6	13	2	2
Skal deles om								
det	79	77	86	94	83	79	89	94
Mest moderen	6	6	4	2	4	4	6	3
Kun moderen	2	0	1	0	2	0	1	0
Ved ikke	3	0	4	1	4	0	2	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	62	31	180	90	47	24	178	158
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	8,8	2,9	2,1	9,8*	5,2	7,5	5,9	2,1

Tabel 4.20

Interviewpersonens holdning til om det er moderen eller faderen, der skal stå for madlavning, opdelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Kun faderen	1	1	1	0	0	3	0	0
Mest faderen	0	2	3	0	1	1	1	1
Skal deles om								
det	57	65	84	81	61	46	94	94
Mest moderen	34	25	8	15	30	40	4	4
Kun moderen	7	7	2	5	6	9	0	0
Ved ikke	1	1	2	0	2	2	1	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	147	165	124	109	101	115	177	249
Har ikke børn:								
Kun faderen	0	0	1	2	0	0	1	1
Mest faderen	3	0	0	1	0	0	1	0
Skal deles om								
det	63	74	82	87	72	79	87	97
Mest moderen	24	26	11	6	28	21	8	1
Kun moderen	8	0	4	3	0	0	1	0
Ved ikke	2	0	3	1	0	0	3	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	62	31	180	90	47	24	178	158
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	7,2	3,4	7,4	9,1	4,8	9,5*	7,1	4,5

Tabel 4.21

Interviewpersonens holdning til om det er moderen eller faderen, der skal stå for rengøring/tøjvask, opdelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Kun faderen	0	1	0	2	0	1	0	0
Mest faderen	1	1	0	0	1	1	0	1
Skal deles om								
det	56	62	86	85	75	68	93	92
Mest moderen	37	29	11	11	16	23	6	5
Kun moderen	5	6	2	2	6	5	0	0
Ved ikke	1	1	1	0	2	2	1	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	147	165	125	109	101	115	177	249
Har ikke børn:								
Kun faderen	0	0	0	2	0	0	0	0
Mest faderen	2	0	1	1	0	0	0	1
Skal deles om								
det	68	61	88	90	87	92	87	94
Mest moderen	19	32	7	2	11	8	7	4
Kun moderen	10	6	2	3	2	0	3	1
Ved ikke	2	0	3	1	0	0	3	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	62	31	180	90	47	24	178	158
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	7,2	0,9	4,1	8,4	3,6	5,8	7,5*	0,9

Tabel 4.22

Interviewpersonens holdning til om det er moderen eller faderen, der skal stå for børnepasning, opdelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Kun faderen	0	0	1	1	1	0	0	0
Mest faderen	1	1	0	0	0	1	0	0
Skal deles om								
det	78	77	86	90	77	77	95	98
Mest moderen	19	17	10	8	17	19	5	2
Kun moderen	2	4	2	1	3	2	0	0
Ved ikke	0	1	1	0	2	2	1	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	147	165	125	109	101	115	177	249
Har ikke børn:								
Kun faderen	0	0	0	1	0	0	0	0
Mest faderen	2	0	0	1	0	0	0	0
Skal deles om								
det	79	71	84	87	83	88	93	97
Mest moderen	15	26	11	8	15	13	3	1
Kun moderen	3	3	2	2	2	0	1	0
Ved ikke	2	0	3	1	0	0	3	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	62	31	180	90	47	24	178	158
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	3,5	1,8	3,1	3,1	2,1	1,8	4,0	0,3

Som beskrevet ovenfor, mener indvandrerne i højere grad end danskerne, at det er moderen, som skal have hovedansvaret for børnepasningen. Dette hænger sammen med resultaterne i nedenstående tabel (tabel 4.23). Interviewpersonerne er blevet spurgt, om de mener, at fædre er lige så gode til at passe deres børn som mødre. Dette er næsten alle danskerne helt eller nærmest enige i. Kun 6 pct. af danskerne er uenige i udsagnet. Sammenlignet hermed er mellem 28 og 43 pct. af indvandrerne helt uenige eller nærmest uenige i, at fædre er lige så gode til at passe deres børn som mødre. Indvandrerkvinderne er i højere grad end indvandrer-mændene uenige i, at fædre er lige så gode til at passe deres børn som mødre.

Af tabel 4.24 fremgår det, om der er forskel på holdninger til, hvor gode fædre er til at passe børn, afhængigt af om interviewpersonen har børn eller ej. Der er kun signifikante forskelle for indvandrere fra Iran. Mændene fra Iran, som har børn, mener i højere grad end mændene fra Iran, som ikke har børn, at fædre er lige så gode til at passe deres børn som mødre. For kvinderne fra Iran er billedet lidt anderledes. Kvinderne fra Iran, som har børn, mener i mindre grad, at fædre er lige så gode til at passe deres børn som mødre, end kvinderne fra Iran, der ikke har børn.

Tabel 4.23

Hvor enig interviewpersonen er i, at fædre er lige så gode til at passe deres børn som mødre. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Helt enig	49	42	54	45	38	30	65	76
Nærmest enig	16	16	16	14	20	17	23	13
Hverken-eller	7	8	5	4	10	9	5	4
Nærmest uenig	19	18	12	20	20	27	4	3
Helt uenig	9	16	8	15	9	16	2	3
Ved ikke	0	0	4	2	3	2	1	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, antal	209	198	305	200	148	139	357	408
χ^2 -værdi	52,2*	95,3*	39,4*	89,9*	63,5*	133,9*		

Tabel 4.24

Hvor enig interviewpersonen er i, at fædre er lige så gode til at passe deres børn som mødre, opdelt efter om interviewpersonen har børn eller ej. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Har børn:								
Helt enig	48	43	69	42	37	29	69	79
Nærmest enig	17	14	12	16	22	17	22	12
Hverken-eller	5	8	2	1	10	9	3	4
Nærmest uenig	20	18	12	20	20	27	4	2
Helt uenig	9	16	6	21	10	17	1	2
Ved ikke	0	1	0	0	2	1	1	0
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	147	167	125	109	101	115	178	249
Har ikke børn								
Helt enig	52	35	44	49	40	33	61	71
Nærmest enig	15	26	19	12	17	13	25	15
Hverken-eller	10	6	8	9	9	8	6	4
Nærmest uenig	15	19	12	19	19	25	4	4
Helt uenig	8	13	9	8	9	13	3	4
Ved ikke	2	0	7	3	6	8	1	1
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	62	31	180	91	47	24	179	159
χ^2 -værdi (inden for gruppen)	4,6	2,9	26,0*	17,4*	2,4	5,8	4,3	4,5

Ovenfor er det beskrevet, at indvandreres (især fra Tyrkiet og Pakistan) kønsopfattelse er mere traditionel end danskeres – både med hensyn til hvordan husarbejdet faktisk deles i hjemmet og med hensyn til holdninger til fordelingen af husarbejdet mellem moderen og faderen i familien. Spørgsmålet er, hvordan sammenhængen er mellem interviewpersonens holdninger og den faktiske fordeling af husarbejdet mellem interviewperson og ægtefælle/samlever. Tabel 4.25 viser, hvordan forskellige husholdningsopgaver faktisk deles mellem interviewpersonen og ægtefællen/samleveren for de personer, som mener, at moderen og faderen skal deles om varetagelsen af de pågældende opgaver.

Blandt de interviewpersoner, der mener, at moderen og faderen skal deles om indkøbene, er det mellem 37 og 63 pct., hvor både interviewperson og ægtefælle/samlever faktisk deltager i indkøbene. Men

mens det blandt danskerne især er kvinderne, der alene står for indkøbene, er det blandt indvandrerne mere ligeligt fordelt mellem kønnene. Det vil sige, at resultaterne i tabel 4.25 understreger konklusionerne fra tabel 3.7 om, at indkøb i højere grad er en kvindeting blandt danskere end blandt indvandrere.

Det er kun mellem 32 og 54 pct. af dem, som har svaret, at moderen og faderen bør deles om madlavningen, hvor både interviewperson og ægtefælle/samlever rent faktisk laver mad. I stedet er det især kvinden, der står for madlavningen. Det er især blandt pakistanere og tyrkere, at det udelukkende er kvinden, som laver mad på trods af interviewpersonens holdning om, at manden også bør lave mad. Iranere er den gruppe, hvor interviewperson og ægtefælle/samlever i størst omfang deles om madlavningen.

Det er også kun mellem 33 og 56 pct. af dem, som har svaret, at moderen og faderen bør deles om rengøring og tøjvask, hvor både interviewperson og ægtefælle/samlever gør rent og vasker tøj, mens det er mellem 29 og 61 pct. af dem, som har svaret, at moderen og faderen bør deles om børnepasningen, hvor både interviewperson og ægtefælle/samlever står for pasning af syge børn. Forskellen mellem grupperne er mindre for rengøring og tøjvask og børnepasning end for madlavning. Tendensen er dog igen, at det i højere grad er kvinderne end mændene, der står for rengøring og tøjvask og børnepasning, selvom interviewpersonen mener, at de bør deles om arbejdet.

Tabel 4.25

Sammenhæng mellem interviewpersonens holdning til kønsroller og den faktiske arbejdsdeling mellem interviewpersonen og ægtefællen/samleveren vist for fire husholdningsopgaver. Indvandrere fra Tyrkiet, Iran og Pakistan og danskere, der lever i parforhold, og som mener, at moderen og faderen skal deles om at varetage husholdningsopgaven. Aldersgruppen 18-45 år. Procent.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Købe ind:								
Hverken interviewperson eller ægtefælle/samlever	1	2	0	2	0	2	0	1
Interviewperson	18	21	21	28	29	31	16	53
Både interviewperson og ægtefælle/samlever	56	51	63	51	46	47	50	37
Ægtefælle/samlever	25	27	16	19	25	20	34	9
I alt, procent	100	101	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	147	128	155	107	103	86	219	255
χ^2 -værdi	3,1*	41,5*	15,5*	20,3*	8,4*	14,8*		
Lave mad:								
Hverken interviewperson eller ægtefælle/samlever	2	1	0	1	0	0	0	1
Interviewperson	10	62	9	50	10	64	22	48
Både interviewperson og ægtefælle/samlever	37	30	54	39	35	33	47	32
Ægtefælle/samlever	50	7	36	11	56	4	31	19
I alt, procent	100	100	99	101	101	101	100	100
I alt, personer	96	103	149	101	72	55	215	263
χ^2 -værdi	16,9*	9,6*	9,8*	3,7	14,7*	9,1*		
Gøre rent og vaske tøj:								
Hverken interviewperson eller ægtefælle/samlever	1	2	1	2	1	1	1	2
Interviewperson	6	58	12	37	14	48	7	54
Både interviewperson og ægtefælle/samlever	43	33	54	48	46	40	56	38
Ægtefælle/samlever	50	6	33	13	39	11	36	6
I alt, procent	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt, personer	97	93	155	106	90	81	213	259
χ^2 -værdi	5,1	0,6	3,7	11,9*	5,9	3,1		

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Passe syge børn på arbejdsdage:								
Hverken interviewperson eller ægtefælle/samlever	3	4	4	4	4	3	1	7
Interviewperson	10	46	13	32	14	56	9	36
Både interviewperson og ægtefælle/samlever	41	40	57	52	38	29	61	49
Ægtefælle/samlever	46	10	26	11	44	13	28	8
I alt, procent	100	100	100	100	100	101	99	100
I alt, personer	73	96	90	71	71	72	140	187
χ^2 -værdi	10,7*	4,3	3,1	2,0	10,9*	12,5*		

TILFREDSHED MED FAMILIELIVET

Tabel 4.26 viser, hvor tilfredse kvinderne og mændene fra de fire grupper er med deres familieliv. Som det fremgår, er de fleste af interviewpersonerne meget tilfredse med familielivet. Indvandrere fra Iran er dog mindre tilfredse end de øvrige. Det skyldes især, at de er mere utilfredse med at være enlige end indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan og danskerne. Som det fremgår af kapitel 2, er indvandrere fra Iran i højere grad enlige end de andre grupper på trods af en højere gennemsnitsalder. Nedenstående tabel indikerer, at det i relativt høj grad er ufrivilligt, at de er enlige.

Tabel 4.26

Interviewpersonernes gennemsnitlige tilfredshed med deres familieliv på en skala fra 1 til 6, hvor 1 betyder "overhovedet ikke tilfreds" og 6 betyder "meget tilfreds". (Standardafvigelse i parentes).

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Par ej børn	5,4 (1,4)	5,7 (0,6)	5,3 (1,0)	5,3 (0,8)	5,6 (0,9)	5,6 (0,7)	5,3 (1,0)	5,5 (0,7)
Enlig ej børn	4,7 (1,7)	4,8 (1,6)	4,2* (1,6)	4,5* (1,6)	5,0 (1,4)	5,1 (1,5)	4,9 (1,2)	5,2 (1,0)
Par med børn	5,5 (1,0)	5,5 (1,0)	5,5 (1,0)	5,3 (1,0)	5,5 (1,0)	5,4 (0,8)	5,5 (0,9)	5,4 (0,8)
Enlig med børn	-	5,1 (1,3)	-	4,6* (1,2)	-	4,4 (1,7)	5,0 (0,6)	5,1 (1,0)
I alt	5,3 (1,2)	5,4 (1,1)	4,9* (1,4)	5,0* (1,3)	5,4 (1,1)	5,3 (1,0)	5,2 (1,0)	5,4 (0,8)

BILAG

OM SPØRGESKEMAUNDERSØGELSEN

De data, der er brugt til denne undersøgelse, er fra undersøgelsen ”Indvandrere i uddannelse og job”. Dataene blev indsamlet i løbet af foråret 2006. Undersøgelsen er finansieret af Det strategiske Velfærdsforskningsprogram og Socialforskningsinstituttet. Knap 1.100 danskere og knap 3.000 indvandrere i alderen 18-45 år blev udvalgt til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen. Indvandrerne er alle førstegenerationsindvandrere og har oprindelse i Tyrkiet, Iran eller Pakistan. Der er udvalgt ca. 1.000 personer fra hvert land. Stikprøven er udtaget således, at personerne er repræsentative for 18-45-årige danskere, 18-45-årige indvandrede fra Tyrkiet etc. Afgrænsningen af indvandrere er lavet på baggrund af Danmarks Statistiks definitioner (se Poulsen & Lange, 1998). I gruppen af danskere indgår kun personer fra majoritetsbefolkningen.

De udvalgte personer er blevet forsøgt kontaktet af en interviewer enten via telefon eller besøg i hjemmet. Hvis interviewpersonen ikke havde tilstrækkelige danskkundskaber til, at interviewet kunne gennemføres på dansk, overtog en tosproget interviewer interviewet. Spørgeskemaet var på forhånd oversat til tyrkisk, farsi og urdu. I enkelte tilfælde har interviewpersonen udfyldt et postalt spørgeskema. Der blev opnået interview med i alt 1.980 personer. Tabel B1 viser, hvor mange personer der er opnået interview med og svarprocenten for hvert oprindelsesland.

Tabel B1

Svarprocent i spørgeskemaundersøgelsen efter oprindelsesland og køn.

	Tyrkiet		Iran		Pakistan		Danmark	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
Antal udvalgt til interview:	515	485	584	404	515	481	535	551
Antal besvarelser	211	200	307	200	155	140	359	408
Bortfald	304	285	277	204	360	341	176	143
Svarprocent	41	41	53	50	30	29	67	74

Svarprocenten for indvandrerne er samlet på omkring 40 pct. Som det fremgår af tabel B1, er svarprocenten lidt højere for iranere og lidt mindre for pakistanere. For danskerne er svarprocenten væsentlig højere, nemlig omkring 70 pct. Den lavere svarprocent for indvandrerne skyldes hovedsageligt, at det var overordentligt vanskeligt at få kontakt med mange af de udtrukne personer.

Med undtagelse af danskerne er svarprocenten omtrent den samme for kvinder og mænd, mens svarprocenten er højere for kvinder end mænd blandt danskerne (tabel B1). Svarprocenten varierer heller ikke meget for aldersgrupper (tabel B.2). Det betyder, at bortfaldet ikke har påvirket kønsfordelingen og aldersfordelingen for de interviewede indvandrere (se tabel 2.1 i kapitel 2). Resultaterne kan derfor betragtes som repræsentative for de enkelte grupper, selvom det lille antal observationer selvfølgelig betyder, at undergrupperne let bliver for små til at kunne analysere på. Gennem hele rapporten har vi således valgt ikke at præsentere resultater for grupper, der er mindre end fem personer (fx selvstændige tyrkiske eller pakistanske kvinder).

Tabel B2

Fordeling på alder for svarpersoner og bortfald fordelt på oprindelsesland og køn. Procent.

Alder	Tyrkiet				Iran				Pakistan				Danmark			
	Mænd		Kvinder		Mænd		Kvinder		Mænd		Kvinder		Mænd		Kvinder	
	Interview		Interview		Interview		Interview		Interview		Interview		Interview		Interview	
	gennem- ført		gennem- ført		gennem- ført		gennem- ført		gennem- ført		gennem- ført		gennem- ført		gennem- ført	
	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
18-24																
år	8	10	13	15	15	18	20	17	11	11	14	15	21	19	40	9
25-29																
år	19	19	19	19	12	14	16	20	15	17	21	22	18	18	45	6
30-34																
år	18	21	25	25	10	12	15	12	24	19	19	18	18	17	38	7
35-39																
år	27	24	26	22	10	17	16	23	27	31	24	26	18	21	47	10
40-45																
år	28	26	18	19	53	39	34	28	23	22	23	18	26	25	63	8
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
I alt	211	304	200	285	307	277	200	204	155	360	140	341	176	359	176	359

LITTERATUR

- Dahl, K.M. & V. Jakobsen (2005): *Køn, etnicitet og barrierer for integration. Fokus på uddannelse, arbejde og foreningsliv*. København: Socialforskningsinstituttet 05:01.
- Jakobsen, V. & N. Smith (2006): "The Educational Attainment of the Children of the Danish 'Guest Worker' Immigrants". *National-økonomisk Tidsskrift*, 44/1.
- Poulsen, M.E. & A. Lange (1998): *Indvandrere i Danmark*. København: Danmarks Statistik.
- Jeppesen, K.J. & A. Nielsen (2001): *Tosprogede småbørn i Danmark. Rapport nr. 4 fra børneforløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. København: Socialforskningsinstituttet 01:06.
- Schmidt, G. & V. Jakobsen (2000): *20 år i Danmark. En undersøgelse af nydanskeres situation og erfaringer*. København: Socialforskningsinstituttet 00:11.
- Schmidt, G. & A. Jakobsen (2004): *Pardannelse blandt etniske minoriteter i Danmark*. København: Socialforskningsinstituttet 04:09.

SFI-UDGIVELSER SIDEN 2005

- 05:01 Dahl, K.M. & Jakobsen, V.: *Køn, etnicitet og barrierer for integration. Fokus på uddannelse, arbejde og foreningsliv*. 2005. 112 s. ISBN 87-7487-774-7. Kr. 90,00.
- 05:02 Geerdsen, L.P., Koch-Nielsen, I., Vinther, H., Christensen, I. & Christensen, V.T.: *Ud af hjemløshed? Om livet efter ophold på en institution for hjemløse*. 2005. 207 s. ISBN 87-7487-776-3. Kr. 198,00.
- 05:03 Jørgensen, M.S., Larsen, M. & Rosenstock, M.: *Et længere arbejdsliv. Tilbagetrækningsordninger og arbejdspladsens muligheder*. 2005. 64 s. ISBN 87-7487-777-1. Kr. 50,00.
- 05:04 Graversen, B.K. & Tinggaard K.: *Løft over ydelser. Evaluering af løftet over ydelser til kontanthjælpsmodtagere*. 2005. 128 s. ISBN 87-7487-779-8. Kr. 110,00.
- 05:05 Christensen, E. & Sloth, D.A.: *Børn med anden etnisk baggrund ved skolestart. Fra tredje dataindsamling i forløbsundersøgelsen af børn med anden etnisk baggrund end dansk*. 2005. 105 s. ISBN 87-7487-782-8. Kr. 98,00.
- 05:06 Rasmussen, L.K., Espersen, L.D., Sørensen, M.L. & Thomsen, S.A.: *Ungdomssanktionen i kvalitativ belysning. Ti unge og ni institutioner*. 2005. 106 s. ISBN 87-7487-783-6. Kr. 90,00.

- 05:07 Nielsen, A.M., Fink-Jensen, K. & Ringsmose, C.: *Skolen og den sociale arv*. 2005. 147 s. ISBN 87-7487-784-4. Kr. 145,00.
- 05:08 Jensen, B.: *Kan daginstitutioner gøre en forskel? En undersøgelse af daginstitutioner og social arv*. 2005. 163 s. ISBN 87-7487-785-2. Kr. 165,00.
- 05:09 Jensen, U.H. & Jensen, T.P.: *Unge uden uddannelse. Hvem er de, og hvad kan der gøres for at få dem i gang?* 2005. 143 s. ISBN 87-7487-787-9. Kr. 150,00.
- 05:10 Ploug, N.: *Social arv. Sammenfatning 2005*. 2005. 53 s. ISBN 87-7487-789-5. Kr. 50,00.
- 05:11 Bengtsson, S.: *Princip og virkelighed. Om sektoransvar i handicappolitikken*. 2005. 206 s. ISBN 87-7487-786-0. Kr. 198,00.
- 05:12 Damgaard, B., Hohnen, P. & Madsen, M.B.: *Fokus på job? En analyse af kontaktførelsessamtaler i AF, kommuner og hos andre aktører*. 2005. 107 s. ISBN 87-7487-789-5. Kr. 100,00.
- 05:13 Rosenstock, M., Jensen, S., Holt, H., Weatherall, C.D. & Jørgensen, M.S.: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2005*. 2005. 168 s. ISBN 87-7487-791-7. Kr. 195,00.
- 05:14 Rosenstock, M.: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2005 - Sammenfatning*. 2005. 30 s. ISBN 87-7487-792-5. Kr. 25,00.
- 05:15 Christoffersen, M.N., Hestbæk, A.D., Lindemann, A. & Nielsen, V.L.: *Nye regler for udsatte børn og unge. Ændringerne i Serviceloven 2001, delrapport I*. 2005. 261 s. ISBN 87-7487-794-1. Kr. 250,00.
- 05:16 Hestbæk, A.D., Lindemann, A., Christensen, E., Rebién, C. & Christensen, M.: *Kommuner i udvikling på børneområdet. Ændringerne i Serviceloven 2001, delrapport II*. 2005. 136 s. ISBN 87-7487-796-8. Kr. 130,00.
- 05:17 Fabricius, N., Tilia, G., Ramsbøl, H., & Villadsen, K.: *Fra hjemløshed til fast bolig. Samarbejde og metoder i arbejdet med hjemløse*. 2005. 248 s. ISBN 87-7487-797-6. Kr. 225,00.
- 05:18 Bonke, J. (red.), Borgeraas, E., Døving, R., Hjort, T., Hohnen, P., Montesino, N., Rysst, M. & Salonen, T.: *Udsathed og forbrug i de nordiske velfærdsstater*. 2005. 373 s. ISBN 87-7487-798-4. Kr. 298,00.
- 05:19 Olsen, B.M.: *Mænd, orlov og arbejdspladskultur. Fire danske virksomheder*. 2005. 125 s. ISBN 87-7487-801-8. Kr. 125,00.

- 05:20 Koch-Nielsen, I., Henriksen, L.S., Fridberg, T. & Rosdahl, D.: *Frivilligt arbejde. Den frivillige indsats i Danmark*. 2005. 163 s. ISBN 87-7487-799-2. Kr. 158,00.
- 05:21 Jespersen, C. & Sivertsen, M.B.: *Unges sociale problemer. En forskningsoversigt*. 180 s. Netpublikation. Den kan downloades på www.sfi.dk.
- 06:01 Egelund, T.: *Sammenbrud i anbringelser*. 2006. 79 s. ISBN 87-7487-802-6. Kr. 65,00
- 06:02 Holt, H., Geerdsen, L.P., Christensen, G., Klitgaard, C. & Lind, M.L.: *Det kønsopdelte arbejdsmarked. En kvantitativ og kvalitativ behyning*. 2006. 250 s., ISBN 87-7487-804-2. Kr. 228,00.
- 06:03 Rosdahl, A.: *Kommunale aktiveringsprojekter med produktion*. 2006. 51 s. ISBN 87-7487-805-0. Kr. 50,00.
- 06:04 Christensen, E.: *Opvækst med særlig risiko. Indkredsning af børn med behov for en tidlig forebyggende indsats*. 2006. 92 s. ISBN 87-7487-806-9. Kr. 85,00.
- 06:05 Jørgensen, M.S., Holt, H., Hohnen, P. & Schimmel, G.: *Job på særlige vilkår. Overblik over viden på området*. 2006. 83 s. ISBN 87-7487-807-7. Kr. 75,00.
- 06:06 Rasmussen, M.: *Kontanthjælpsmodtageres gæld. Eftergivelse af offentlig gæld*. 2006. 68 s. ISBN 87-7487-808-5. Kr. 55,00.
- 06:07 Møller, S.S. & Rosdahl, A.: *Indvandrere i job. Marginalisering og beskæftigelse blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere*. 2006. 171 s. ISBN 87-7487-809-3. Kr. 160,00.
- 06:08 Bengtsson, S. & Kristensen, L.K.: *Sørforsorgens udlægning*. 2006. 96 s. ISBN 87-7487-810-7. Kr. 100,00.
- 06:09 Larsen, M.: *Fastholdelse og rekruttering af ældre. Arbejdspladsernes indsats*. 2006. 101 s. ISBN 87-7487-813-1. Kr. 100,00.
- 06:10 Hestbæk, A.-D., Lindemann, A., Nielsen, V.L. & Christoffersen, M.N.: *Nye regler – ny praksis. Ændringerne i servicelovens børneregler 2001. Afslutningsrapport*. 2006. 265 s. ISBN 87-91247-80-2. Rapporten er udgivet af Styrelsen for Social Service. Den kan downloades på www.sfi.dk.
- 06:11 Olsen, H.: *Guide til gode spørgeskemaer. En manual*. 2006. 100 s. ISBN 87-7487-812-3. Kr. 100,00.
- 06:12 Bonke, J.: *Ludomani i Danmark. Udbredelsen af pengespil og problemspillere*. 2006. 79 s. ISBN 87-7487-811-5. Kr. 85,00.

- 06:13 Müller, M.M.: *Arbejds miljø og indvandrere. Erfaringer i forhold til rekruttering og fastholdelse*. 2006. 92 s. ISBN 87-7487-816-6. Kr. 90,00.
- 06:14 Hansen, H.: *Time Series of APW-Calculations - Module for Great Britain 1991-2004*. 2006. 83 s. ISBN 87-7487-815-8. Netpublikation. Den kan downloades på www.sfi.dk.
- 06:15 Clausen, J., Heinesen, E. og Hussain, M.A.: *De nye kommuners rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen*. 2006. 106 s. ISBN 87-7487-824-7. Den kan downloades på www.sfi.dk
- 06:16 Christensen, G. og Christensen, S.: *Etniske minoriteter, frivilligt socialt arbejde og integration. Afdækning af muligheder og perspektiver*. 2006. 220 s. ISBN 87-7487-817-4. Den kan downloades på www.sfi.dk
- 06:17 Schimmel, G.: *LO-dokumentation nr. 2/2006. Barrierer for kvinder i fagligt arbejde. En kvalitativ undersøgelse af årsagerne til kvinders lavere repræsentation i LO-fagbevægelsen*. 2006. 120 s. ISBN-10: 87-7735-770-1, ISBN-13: 978-87-7735-770-1. Rapporten er udgivet af Landsorganisationen i Danmark. Den kan downloades på www.sfi.dk.
- 06:18 Boje, T.P.: *Frivillighed og nonprofit i Danmark. Omfang, organisation, økonomi og beskæftigelse*. 2006. 275 s. ISBN 87-7487-821-2. Kr. 250,00.
- 06:19 Boje, T.P., Fridberg, T. og Ibsen, B. (redaktion): *Den frivillige sektor i Danmark. Omfang og betydning*. 2006. 172 s. ISBN 87-7487-822-0. Kr. 160,00.
- 06:20 Geerdsen, P.P., og Geerdsen, L.: *Fra aktivering til beskæftigelse. En gennemgang af aktiveringsindsatsen i det danske dagpengesystem*. 2006. 72 s. ISBN 87-7487-818-2. Kr. 70,00
- 06:21 Jespersen, C.: *Socialt udsatte børn i dagtilbud*. 2006. 108 s. ISBN 87-7487-835-2. Kr. 100,00
- 06:22 Christensen, V.T.: *Ubørt? Betydningen af nedsat hørelse for arbejdsmarkedstilknudning og arbejdsliv*. 2006. 254 s. ISBN 87-7487-823-9. Kr. 248,00.
- 06:23 Jensen, T.G., Schmidt, G., Jareno, K.N. & Roselius, M.: *Indsatser mod arelrelateret vold*. 2006. 185 s. ISBN: 87-7487-825-5. Netpublikation. Den kan downloades på www.sfi.dk.

- 06:24 Müller, M.M., Høgelund, J. & Geerdsen, P.P.: *Handicap & beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2005*. 2006. 128 s. ISBN 87-7487-826-3. Kr. 110,00.
- 06:25 Christensen, E. & Andersen, K.V.: *Livsvilkår for børn med familie på danske asylcentre*. 2006. 120 s. ISBN: 87-7487-827-1. Kr. 120,00.
- 06:27 Bengtsson, S. & Nemli, A.: *Oplevelsen af MST. Forældres, unges og terapeuters erfaringer med Multisystemisk Terapi*. 2006. 136 s. ISBN: 87-7487-830-1. Kr. 140,00.
- 06:28 Stigaard, M.V., Sørensen, M.F., Winter, S.C., Friisberg, N. & Henriksen, A.C.: *Kommunernes beskæftigelsesindsats*. 2006. 113 s. ISBN 87-7487-832-8. Kr. 90,00.
- 06:29 Madsen, M.B., Mortensen, M.D. & Rosdahl, A.: *Arbejdsmarkedsparat eller ej? En kvalitativ undersøgelse af visitationen af kontanthjælpsmodtagere i ti kommuner*. 2006. 109 s. ISBN 87-7487-833-6. Kr. 100,00.
- 06:30 Rosdahl, A. & Petersen, K.N.: *Modtagere af kontanthjælp. En litteraturoversigt om kontanthjælpsmodtagere og den offentlige indsats for at hjælpe dem*. 2006. 87 s. ISBN 87-7487-834-4. Kr. 65,00.
- 06:32 Deding, M, Lausten, M. & Andersen, A.R.: *Børnefamiliers balance mellem familie- og arbejdsliv*. 2006. 139 s. ISBN 87-7487-837-9. Netpublikation. Den kan downloades på www.sfi.dk.
- 06:31 Deding, M. & Jakobsen, V.: *Indvandreres arbejdsliv og familieliv*. 2006. 101 s. ISBN 87-7487-836-0. Netpublikation. Den kan downloades på www.sfi.dk.

INDVANDRERES ARBEJDSLIV OG FAMILIELIV

Formålet med denne rapport er at øge kendskabet til samspillet mellem familie- og arbejdsliv for indvandrere i Danmark. Mere specifikt beskriver rapporten familiemønstre og tilknytningen til arbejdsmarkedet for indvandrere i alderen 18-45 år fra Tyrkiet, Iran og Pakistan. Disse sammenlignes med en tilsvarende gruppe danskere. Endvidere belyser rapporten, hvilke holdninger de forskellige grupper har til arbejdslivet og familielivet.

Rapporten, som er finansieret af Familie- og arbejdslivskommissionen, bygger på spørgeskemadata indsamlet af Socialforskningsinstituttet i foråret 2006.